

ROBERT
DŽORDAN

TOČAK VREMENA

KNJIGA DRUGA

VELIKI
LOV

Preveo
Ivan Jovanović

■ Laguna ■

Naslov originala
Robert Jordan
The Great Hunt
Book Two of The Wheel of Time

Copyright © 1990 by Bandersnatch Group, Inc.
All rights reserved.

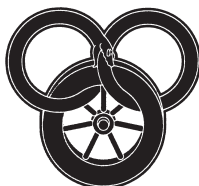
Copyright © 2002, 2022 za srpsko izdanje, LAGUNA

Ova knjiga posvećena je Lusindi Kulpin, Alu Dempsiju, Tomu Doertiju, Suzan England, Diku Galenu, Keti Grums, Marisi Grums, Vilsonu i Dženet Grums, Džonu Džaroldu, momcima iz Džonson Sitija (Majku Lesliju, Kenetu Lovlesu, Džejmsu D. Lundu i Polu R. Robinsonu), Karlu Lundgrenu, Vilijemu Mekdugalu, bandi iz Montane (Eldonu Karteru, Reju Grenfelu, Kenu Mileru, Rodu Muru, Diku Šmitu, Reju Sešonsu, Edu Vajldu, Majku Vajldu i Šermanu Vilijamsu), Čarliju Muru, Lujzi Šev Popam Raul, Tedu i Sidniju Rigni, Brajanu i Šeron Veb i Heder Vud.

Pritekli su mi u pomoć kada je Bog hodao po vodi i istinska Zenica sveta prešla preko mog doma.

Robert Džordan
Čarlston, Severna Karolina
Februar, 1990.

SADRŽAJ

	MAPE	10, 11
Prolog	POD SENKOM.....	13
Poglavlje 1	PLAMEN TAR VALONA.....	23
Poglavlje 2	DOBRODOŠLICA.....	30
Poglavlje 3	PRIJATELJI I NEPRIJATELJI.....	38
Poglavlje 4	POZVANA	53
Poglavlje 5	SENKA U ŠIJENARU.....	64
Poglavlje 6	MRAČNO PROROČANSTVO.....	78
Poglavlje 7	KRV TRAŽI KRV	91
Poglavlje 8	PONOVOROĐENI ZMAJ.....	103
Poglavlje 9	POLASCI	119
Poglavlje 10	LOV POČINJE.....	133
Poglavlje 11	KRAJIČCI ŠARE.....	148
Poglavlje 12	UTKANO U ŠARU	156
Poglavlje 13	OD KAMENA DO KAMENA.....	166
Poglavlje 14	VUČJI BRAT.....	172
Poglavlje 15	RODOUBICA	178
Poglavlje 16	U MRAČNO OGLEDALO.....	186
Poglavlje 17	IZBORI	197
Poglavlje 18	KA BELOJ KULI	203
Poglavlje 19	POD BODEŽOM.....	211

Poglavlje 20	SAIDIN	221
Poglavlje 21	DEVET PRSTENOVA.....	226
Poglavlje 22	OSMATRAČI.....	235
Poglavlje 23	ISKUŠENJA	244
Poglavlje 24	NOVI PRIJATELJI I STARI NEPRIJATELJI	258
Poglavlje 25	KAIRHIJEN.....	266
Poglavlje 26	NEŠKLAD.....	274
Poglavlje 27	SENKA U NOĆI	283
Poglavlje 28	NOVA NIT U ŠARI.....	292
Poglavlje 29	SEANŠAN	297
Poglavlje 30	DAES DAE'MAR	310
Poglavlje 31	NA TRAGU.....	318
Poglavlje 32	OPASNE REČI	327
Poglavlje 33	PORUKA IZ MRAKA	335
Poglavlje 34	TOČAK TKA	345
Poglavlje 35	STEDING TSOFU.....	355
Poglavlje 36	MEĐU STAREŠINAMA.....	364
Poglavlje 37	ONO ŠTO BI MOGLO BITI	371
Poglavlje 38	VEŽBA	380
Poglavlje 39	BEG IZ BELE KULE	389
Poglavlje 40	DAMANE.....	399
Poglavlje 41	NESLAGANJA.....	411
Poglavlje 42	FALME.....	417
Poglavlje 43	PLAN	425
Poglavlje 44	PETORICA ĆE POJAHATI.....	431
Poglavlje 45	MAJSTOR SEČIVA.....	438
Poglavlje 46	IZAĆI IZ SENKE.....	452
Poglavlje 47	GROB PREPREKA NIJE MOME ZOVU	461
Poglavlje 48	PRVO PRISVAJANJE	469
Poglavlje 49	ONO ŠTO JE SUĐENO.....	473
Poglavlje 50	POSLE.....	478
	REČNIK.....	481
	O AUTORU.....	495

I sve što ljudi stvoriše biće uništeno, i Senka će pasti na Šaru doba, a Mračni iznova dodirnuti svet. Žene će jecati, a muškarci drhtati dok narodi zemaljski budu kidani poput trule tkanine. Neće ostati ni kamen na kamenu, ni glava na ramenu...

Ali rodiće se protivnik Senke. Ponovo, kao što to beše ranije i kao što će biti, bez kraja i konca. Zmaj će biti Ponovo rođen i uslediće veliko zapomaganje i naricanje. Odenuće narod u prnje i pepeo; svojim dolaskom opet slomiti svet i raskinuti sve veze. Poput neumoljive zore zaslepiće nas i sagoreti. Ali u Poslednjoj bici Ponovorođeni Zmaj suočiće se sa Senkom i njegova krv doneće nam Svetlost. Roni suze, o narode svetski. Jecaj zbog svog spasenja.

iz Karetonskog ciklusa:

Zmajska proročanstva,

prevela Elaina Marise'idin Alšin,

glavni bibliotekar Dvora arafelskog,

milostive godine 231. nove ere,

Treće doba

MRTVO
MORE

AILE
DAŠAR

SEVER

Falme

ARITSKI
OKEAN

Tanciko

Tremalking

SALDE

ARAD
DOMAN

Katar

Almotska
ravnica

Emondovo
Polje

DVE
REKE

TARABON

Elmora

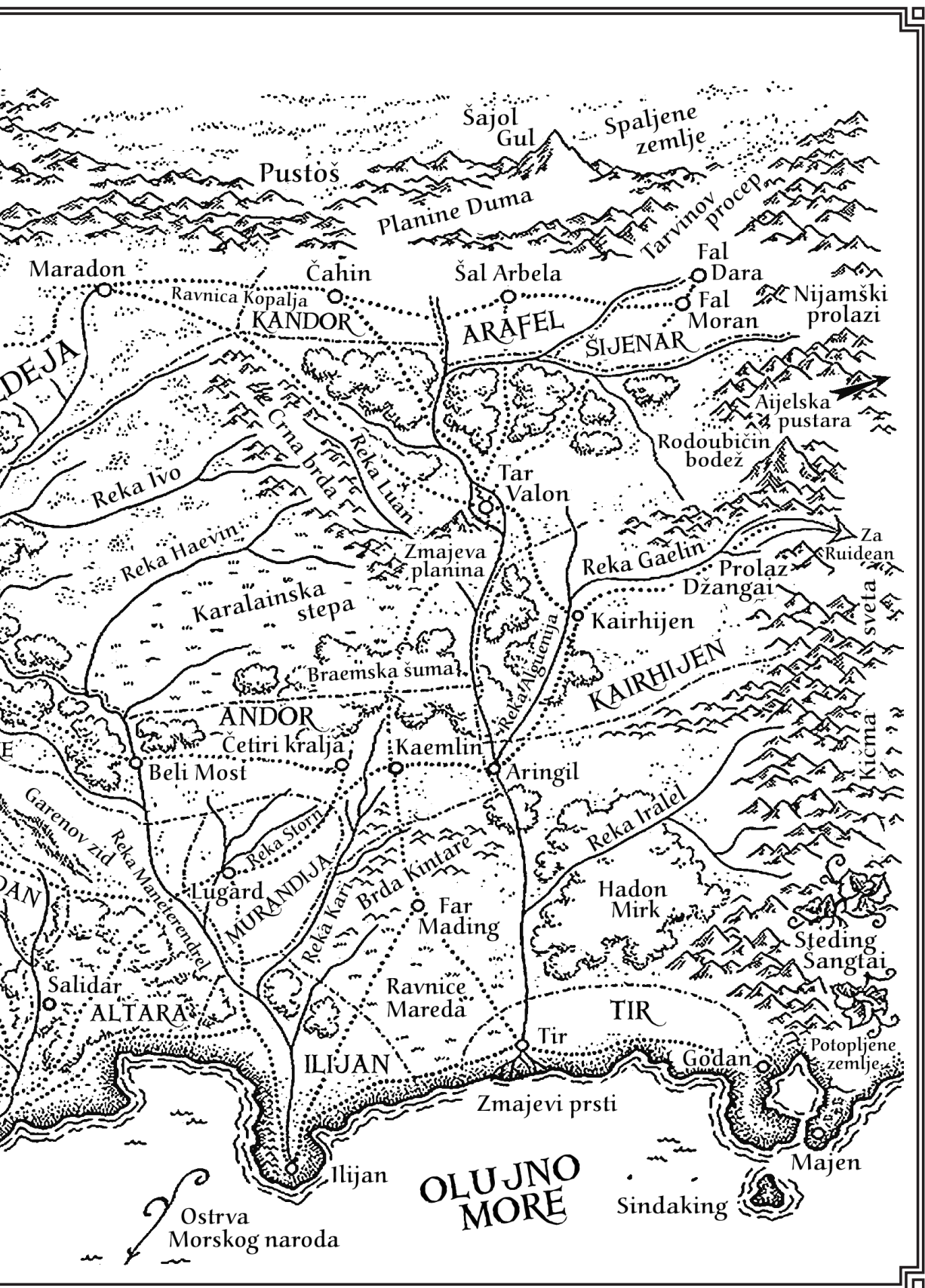
Amador

AMADICIJA

Vetrogrizov
prst

Ebou Dar

Kalm

PROLOG

POD SENKOM

Čovek koji se predstavljao kao Bors podrugljivo se nasmeja mrmljanju koje je ispunilo zasvođenu odaju kao prigušena graja gusaka. Ali crna svilena maska na njegovom licu sakrila je i grimasu. Bila je ista kao i stotinu drugih koje su skrivale isto toliko lica. Stotinu crnih maski i stotinu pari očiju u pokušaju da otkriju šta je iza njih skriveno.

Ako posmatrač ne bi bio dovoljno pažljiv zbog visokih mramornih kamina i zlatnih svetiljki koje su visile sa zasvođene tavanice, zbog raznobojnih tapiserija i zamršenih mozaika na podu, pretpostavio bi da je ogromna soba u nekoj palati. Ako ne bi bio dovoljno pažljiv. Najpre, kamini su bili hladni. Plamenovi jesu poigrali na trupcima debelim poput noge, ali nisu grejali. Zidovi iza tapiserija, kao i tavanica visoko iznad svetiljki, bili su od golog kamena, skoro crnog. Nije bilo prozora i bila su samo dvoja vrata, jedna naspram drugih na krajevima sobe. Delovalo je kao da je neko želeo da soba izgleda poput dvorske odaje za prijem, ali nije mario da se pomuči s nečim više od grubog nacрта i nekoliko jednostavnih detalja.

Bors nije znao gde se odaja nalazi, a mislio je da ni ostali ne znaju. Nije želeo da razmišlja o tome gde bi mogla biti. Dovoljno je što je pozvan. Ni o tome nije želeo da razmišlja, ali na takve pozive odazivao se čak i on.

Popravi svoj plašt, zahvalan što plamenovi ne odaju toplotu, inače bi bilo suviše vruće za crnu vunu koja ga je pokrivala od glave do pete. Sva odeća bila mu je crna. Veliki nabori plašta skrivali su da se pogurio kako bi prikrio koliko je zaista visok i zbunili bi svakoga ko bi pokušao da odredi da li je Bors debeo ili mršav. On nije bio jedini potpuno umotan u tkaninu.

Ćutke je posmatrao svoje sadrugove. U njegovom životu strpljenje je bilo veoma značajno. Ako bi dovoljno dugo čekao i pazio, neko bi uvek pogrešio. Izgledalo je kao da većina žena i muškaraca u toj odaji misli kao on; gledali su i ćutke slušali one koji

su morali da pričaju. Neki ljudi nisu mogli da podnesu čekanje, niti tišinu, tako da su odavali više no što su bili svesni.

Među gostima su kružile sluge. Beše to vitka zlatokosa mladež koja je nudila vino uz naklon i nemi osmeh. I mladići i devojke nosili su uske bele pantalone i lepršave bele košulje. Bez obzira na pol, kretali su se sa uznemirujućom gracioznošću. Nalikovali su jedni drugima kao jaje jajetu – mladići zgodni koliko devojke lepe. Sumnjao je da bi mogao da ih razlikuje, mada je odlično pamtio lica.

Nasmešena devojka u belom ponudi mu poslužavnik s kristalnim peharima. On uze jedan, ali nije ni pomišljao da pije. Ako bi odbio pehar, delovao bi podozrivo – ili nešto još gore, a to bi moglo biti smrtonosno. Ipak, svašta je moglo biti u piću. Neki od njegovih sadrugova svakako se ne bi bunili ako bi se broj njihovih rivala smanjio, ko god ti nesrećnici bili.

Zapita se besposleno hoće li biti potrebno da posle sastanka sluge budu uklonjene. *Sluge čuju sve.* Dok se služavka dizala iz naklona, on sreće njen pogled iznad slatkog osmeha. Bile su to oči bez izraza, pune ništavila, staklaste – mrtvije od same smrti.

Stesao se dok je ona graciozno odmicala. Podiže pehar do usana pre no što je shvatio šta radi. Nije ga potreslo ono što je učinjeno devojci. Pre je to bila činjenica da bi, kad god pomisli da je uočio neku slabost kod onih kojima je sada služio, shvatio da su oni ispred njega. Navodna slabost bila bi sasečena s takvom nemilosrdnom preciznošću da je bio zapanjen. I zabrinut. Prvo pravilo njegovog života bilo je da uvek traži slabosti, jer svaka slabost bila je pukotina koju je mogao da čačka, ispituje i preko nje deluje u svoju korist. Ako njegovi sadašnji gospodari, njegovi trenutni gospodari nemaju slabosti...

Pogleda svoje sadrugove i namršti se iza maske. Tu je barem bilo dovoljno slabosti. Odavala ih je usplahirenost, čak i one koji su imali dovoljno pameti da ćute. Ovaj je bio ukočen, ona tamo je povlačila suknju.

Bar četvrtina njih, procenio je, nije se trudila da se pruruši, imali su samo maske. Njihova odeća govorila je mnogo. Ispred zlatno-grimizne tapiserije stajala je jedna žena i tiho razgovarala s osobom – nije se videlo da li je muškarac ili žena – pod sivim plaštom i kapuljačom. Bilo je očigledno da je žena odabrala to mesto zato što su boje tapiserije isticale njenu odeću. To što je privlačila pažnju bilo je ogromna glupost, jer je njena skerletna haljina suviše otvorenog dekoltea i ne sasvim duga, tako da su joj se videle zlatne papučice, jasno govorila da je iz Ilijana i da je bogata, možda čak i plemenite krvi.

Nedaleko iza Ilijanke stajaše još jedna žena. Bila je sama, i za divno čudo – ćutala je. Imala je labuđi vrat i bujnu crnu kosu, koja joj je u talasima padala ispod struka. Leđa joj behu okrenuta kamenom zidu. Posmatrala je sve. Kod nje nije bilo usplahirenosti, samo staloženog samopouzdanja. To je bilo dostojno divljenja, ali njena koža boje bakra i haljina boje krema s visokom kragnom koja joj je pokrivala sve sem šaka, a opet bila pripijena uz telo i skoro prozirna, tako da je nagoveštavala sve ali nije otkrivala ništa – govorila je potpuno jasno da je ona od Prve krvi Arad Domana. A ukoliko se Bors nije grdno varao, na levom zglobu nosila je narukvicu sa simbolima svoje kuće.

I to su zaista bili simboli njene kuće – nijedan Domanac plemenite krvi ne bi progutao svoj tvrdoglavi ponos i nosio znake neke druge kuće. To je bilo još gore od gluposti.

Čovek u nebeskoplavom šijenarskom kaputu s visokom kragnom prođe pored njega, oprezno ga odmerivši jednim kratkim pogledom od glave do pete. Njegovo držanje govorilo je da je vojnik – položaj ramena, pogled koji nikad nije dugo zastajao na istom mestu i ruka uvek spremna da posegne za mačem koji nije bio tu – sve je ukazivalo na vojnika.

Bors podrugljivo šmrknu dok je Šijenarac prolazio kraj njega. Stiskao je desnu šaku, a njegov pogled već je tražio opasnost negde drugde.

Mogao je sve da ih prozre – sve do položaja u društvu i zemlje iz koje su došli. Trgovce i ratnike, običan svet i plemiće. Iz Kandora i Kairhijena, Saldeje i Geldana. Iz svakog naroda i skoro svakog plemena. Iznenada se zgađeno namršti. Bio je tu čak i Krpar u jarkozelenim pantalonama i drečavožutom kaputu. *Kada bude došao Dan, neki nam neće trebati.*

Ni mnogi od prerušenih nisu bili ništa bolji, iako su bili maskirani i skriveni. Ispod ruba jedne tamne odore primetio je srebrom izvezene čizme visokog lorda Tira, a ispod druge odsjaj zlatnih mamuza s lavljom glavom, koje su nosili samo visoki oficiri u Kraljičinoj gardi Andora. Jedan vitak čovek – to se videlo čak i ispod crne odore koja se vukla po podu i bezličnog sivog plašta zakopčanog jednostavnom srebrnom iglom – posmatrao je iz senki svoje velike kapuljače. Mogao bi biti bilo ko, iz bilo koje zemlje... da nije bilo šestokrake zvezde istetovirane između palca i kažiprsta desne ruke. A to je govorilo da je pripadnik Morskog naroda. Ukoliko bi mu pogledao levu šaku, otkrio bi oznake njegovog klana i loze. Bors nije hteo da se time zamara.

Iznenada skupi oči i pažljivo osmotri ženu toliko umotanu u crninu da joj se nije videlo ništa sem prstiju. Na desnoj šaci počivao je zlatni prsten u obliku zmije koja jede sopstveni rep. Aes Sedai, ili barem žena koju su Aes Sedai obučavale u Tar Valonu. Niko drugi ne bi nosio taj prsten. Da li je bilo jedno ili drugo – za njega nije bilo razlike. Skrenu pogled pre no što je mogla da primeti da je gleda i gotovo istog trena uoči još jednu ženu umotanu od glave do pete u crnu tkaninu, s prstenom Velike zmije. Dve veštice nisu pokazivale da se poznaju. Sedele su u Beloj kuli kao pauci u središtu mreže i povlačile uzice na čijim su krajevima igrali kraljice i kraljevi. Uplitala su se u sve. *Proklete bile i u večnoj smrti!* Uhvati sebe kako škrguće zubima. Ako njihov broj mora biti manji – a mora, pre no što dođe Dan – neki će mu nedostajati čak i manje od Krpara.

Začu se zvono. Drhtav ton ispuni odaju i poput noža saseče sve druge zvuke.

Visoka vrata na suprotnom kraju odaje širom se otvoriše i u sobu kročiše dva Troloka. Crne verižnjače koje su im padale do kolena bile su ukrašene šiljcima. Svi ustuknuše. Čak i Bors.

Nadvišavali su sve u odaji. Bili su spoj čoveka i životinje od koga se stomak prevrtao. Njihova ljudska lica behu izopačena i izmenjena. Jedan je umesto usta imao krupan kukasti kljun, a glavu mu nije pokrivala kosa već perje. Drugi je hodao na papcima; lice mu se izdužilo u čupavu gubicu, a iznad ušiju povijali su se ovnujski rogovi.

Troloci se okrenuše prema vratima, ne obazirući se na ljude, i pokloniše se ponizno i prestrašeno. Jednom od njih nakostreši se perje na glavi.

Između njih zakorači Mirdraal i oni padoše na kolena. Bio je u crnom naspram kojeg su troločke verižnjače i maske na licima ljudi delovale jarko. Odora mu je padala potpuno nepomično, ne nabirajući se, dok se Mirdraal kretao s gracioznošću otrovnice.

Bors oseti kako mu se usne zatežu preko zuba, napola u režanju, a napola, bilo ga je stid da prizna čak i samome sebi – u strahu. Mirdraal nije nosio masku. Jasno se videlo njegovo bolesnoblede lice – ljudsko, ali bezoko kao jaje, kao crv u grobu.

Glatko belo lice se pomeri, kao da ih sve proučava, jednog po jednog. Vidljiv drhtaj prolete kroz njih pod tim bezokim pogledom. Dok su maskirani želeli da se zavuku što dublje u gomilu, pokušavajući da izbegnu taj pogled, tanke, beskrvne usne iskriviše se u nešto što bi se skoro moglo nazvati osmehom. Mirdraalov pogled zbio ih je u polukrug okrenut ka vratima.

Bors proguta pljuvačku. *Doći će Dan, Polučoveče. Kada Veliki gospodar Mraka dođe ponovo, odabraće nove Gospodare straha, a ti ćeš drhtati pred njima. Drhtaćeš pred ljudima. Preda mnom! Zašto ćuti? Prekini da buljiš u mene i govori!*

„Vaš gospodar dolazi.“ Mirdraalov glas zašušta poput suve zmijske kože koja se mrvli. „Na trbuhe, crvi! Puzite, ako nećete da vas njegov sjaj oslepi i spali!“

Borsa obuze bes, koliko zbog reči, toliko i zbog načina na koji behu izgovorene. Ali onda vazduh iznad Polutanove glave zatreperi i on shvati značenje tih reči. *Ne može biti! Ne može...* Troloci već behu na trbusima. Migoljili su se kao da pokušavaju da se ukopaju u pod.

Bors se baci na tlo, ne čekajući da vidi da li se još neko pomerio, i jeknu udarivši o kamen. Njegove usne počеше da izgovaraju reči nalik na bajalicu protiv opasnosti – i bile su bajalica, doduše, slaba protiv onoga čega se on bojao. Čuo je kako stotinu drugih glasova, slabašnih od straha, govori to isto licem prema podu.

„Veliki gospodar Mraka je moj Gospod i služim ga svim svojim srcem, sve do poslednje niti moje duše.“ Negde u njegovoj podsvesti neki glas počе prestravljen da brblja: *Mračni i svi Izgubljeni vezani su...* Stresavši se, ućutka ga. Davno je odbacio taj glas. „Gle, moj Gospod je gospodar smrti. Ne tražeći ništa, ja mu služim sve do Dana Njegovog dolaska. A opet, služim mu sa sigurnom i izvesnom nadom u večiti život.“ *...Vezani u Šajol Gulu, gde ih Tvorac zatoči u trenutku stvaranja. Ne, sada služim drugog gospodara.* „Svakako će verni biti uzdignuti nad zemljom, uzdignuti nad nevernicima, uzdignuti nad prestolima, a opet ja služim ponizno sve do Dana Njegovog Povratka.“ *Ruka Tvorčeva štiti nas sve i Svetlost nas čuva od Senke. Ne, ne! Drugi gospodar.* „Neka bi Dan Njegovog povratka stigao što pre. Neka bi Veliki gospodar Mraka brzo došao da nas vodi i vlada svetom dok je sveta i veka.“

Čovek koji je sebe zvao Bors završi kredo dišući teško, kao da je pretrčao deset milja. Hrapavi glasovi svuda oko njega govorili su mu da nije jedini.

„Ustanite. Svi vi, ustanite.“

Iznenadi se kada začu taj glas, sladak poput meda. Svakako niko od njegovih sadrugova što su ležali na trbusima pritisnuvši maskirana lica o kockice mozaika na

podu ne bi progovorio, ali to nije bio glas kakav je očekivao od... Oprezno, on podiže glavu tek koliko da pogleda jednim okom.

U vazduhu iznad Mirdraala lebdela je figura muškarca. Rub njegove krvavocrvene odore visio je čitav hvat iznad Polutanove glave. Nosio je i krvavocrvenu masku. Da li bi se Veliki gospodar Mraka pojavio pred njima u obličju čoveka? I pride – maskiran? Ali opet, Mirdraal je drhtao i skoro se tresao od straha dok je stajao u njegovoj senci. Mogla se osetiti prestravljenost u Mirdraalovom pogledu. Bors potraži odgovor koji je njegov um mogao da pojmi a da se ne rasprsne. Možda je to jedan od Izgubljenih.

Ta misao beše tek nešto manje bolna. Čak i tako, to je značilo da je Dan povratka Mračnoga blizu – ako je jedan od Izgubljenih na slobodi. Izgubljeni, trinaestoro najmoćnijih rukovalaca Jednom moći u Dobu koje beše prepuno moćnih, behu zapečaćeni u Šajol Gulu zajedno s Mračnim. Zapečatio ih je, daleko od sveta u kome žive ljudi, Zmaj sa Stotinom sadrugova. A u odgovor na postavljanje tih pečata muška polovina Istinskog izvora beše ukaljana i svi muški Aes Sedai, ti prokletnici koji su koristili Moć, poludeše i razoriše svet, skrhavši ga poput glinene činije smrskane o stene. Time beše okončano Doba legendi pre no što oni umreše raspadajući se živi. Prikladna smrt za Aes Sedai, što se njega ticalo. I predobra za njih. Jedino je žalio što su žene bile pošteđene.

Polako, bolno, natera se da duboko potisne paniku. Zatočio ju je, čvrsto je držeći, iako je vrištala da izleti napolje. Bilo je to najbolje što je mogao da uradi. Niko od onih koji su ležali nije ustao, a svega nekoliko se usudilo da makar podigne glavu.

„Ustanite.“ Glas prilike s crvenom maskom ovoga puta zazvoni naredbom. On pokaza obema rukama. „Na noge!“

Bors poče da ustaje teturavo i nespretno, ali na pola puta zastade. Te ruke behu prekrivene užasnim opekotinama, išarane pocrnelim tkivom. Golo meso između opekotina bilo je crveno poput odore koju je ta pojava nosila. *Da li bi se Mračni prikazao tako? Ili jedan od Izgubljenih?* Pogled iz proreza za oči te krvavocrvene maske lagano pređe preko njega i on se žurno ispravi. Učinilo mu se da je osetio vrelinu otvorenog ložišta.

I ostali poslušашe zapovest. Ništa hitrije od njega nisu ustajali, niti s manje straha. Kada se svi uspraviše, prilika što je lebdela u vazduhu reče: „Imao sam mnogo imena, ali vi ćete me zvati Ba'alzamon.“

Bors stisnu zube da ne zacvokoću. Ba'alzamon. To na troločkom jeziku znači *Srce Mraka*. Čak su i nevernici znali da Troloci tako zovu Velikog gospodara Mraka. Onaj Čije Ime Ne Sme Biti Izgovoreno. Ne Istinsko ime, Šai'tan, ali ipak zabranjeno. Među prisutnima i drugima poput njih, ukaljati bilo koje od tih imena ljudskim jezikom bilo je huljenje. Dah mu je šištao u nozdrvama. Svuda oko sebe čuo je teško disanje kroz maske. Sluge su nestale, kao i Troloci, mada ih nije video kako odlaze.

„Vi ste sada u senci Šajol Gula.“ Na te reči začuše se jauci; Bors nije bio siguran da i sam nije jauknuo. Trunčica nečega što se skoro moglo nazvati rujanjem oboji Ba'alzamonov glas dok je širio ruke. „Ne bojte se, jer je Dan dolaska na svet vašeg Gospoda pred nama. Približava se Dan Povratka. Zar to ne govori činjenica što sam

ja ovde, što može da me vidi nekolicina blagoslovenih među vašom braćom i sestrama? Uskoro će Točak vremena biti slomljen. Uskoro će Velika zmija umreti, a sa tom smrću nastupiće i smrt samog Vremena. Vaš Gospod preurediće svet po svojoj slici za ovo Doba i sva Doba koja će doći. A oni koji mi budu služili, verno i pouzdano, sedeće kraj mojih stopala iznad zvezda nebeskih i večno vladati svetom ljudi. Tako obećah i tako će i biti, bez kraja i konca. Živećete i vladati zauvek.“

Mrmljanje onih koji su ga slušali ispuni se žudnjom. Neki čak i zakoračiše prema toj grimiznoj pojavi koja je lebdela u vazduhu. Gramzivo su ga gledali. Čak i Bors oseti kako ga to obećanje mami i opčinjava, obećanje zbog koga je prodao svoju dušu stotinu puta.

„Dan Povratka sve je bliži i bliži“, reče Ba'alzamon. „Ali ima još mnogo toga da se uradi. Mnogo toga.“

Vazduh s Ba'alzamonove leve strane zatreperi i zgusnu se. Tu, nešto niže od Ba'alzamona, pojavi se lik jednog mladića. Bors nije znao da li je to živo biće ili ne. Po njegovoj odeći videlo se da je sa sela. Smeđe oči nestašno su mu sijale, a na usnama mu je lebdela naznaka osmeha, kao da se priseća neke lakrdije ili je iščekuje. Njegovo telo delovalo je toplo, ali grudi se nisu dizale i spuštale, a oči nisu treptale.

Vazduh s Ba'alzamonove desne strane zamreška se kao da se zagrejao i nešto niže od njega pojavi se drugi lik u seoskoj odeći. Mladić kovrdžave kose, mišićav poput kovača. Kod njega je bilo nešto čudno: za pojasom mu beše bojna sekira. S jedne strane glave bila je ogromna oštrica u obliku polumeseca, a s druge debeli šiljak. Bors se odjednom nagnu napred, usmerivši svu pažnju na još jednu neobičnost. Mladić je imao žute oči.

Treći put se u vazduhu pojavi mladić, sada skoro kod Ba'alzamonovih nogu. Visok momak, očiju čas sivih, čas skoro plavih, zavisno od svetla, tamnoride kose. Još jedan seljak. Bors zapanjeno uzdahnu. Još nešto neobično, mada se pitao zašto je očekivao da bilo šta bude obično. Za pojasom trećeg mladića visio je mač, i to mač s bronzanom čapljom na kaniji i još jednom umetnutom u dugi balčak za dve ruke. Seljačić *sa sečivom označenim čapljom? Nemoguće! Nemoguće! Šta bi to moglo da znači? I dečko žutih očiju.* Primeti da Mirdraal drhti dok posmatra te pojave. Ukoliko se nije varao, Mirdraal je sada drhtao od mržnje, ne od straha.

Zavlada mrtva tišina koja se još više produbi pre no što Ba'alzamon progovori. „Svetom sada jedan hodi, jedan koji beše i koji će ponovo biti, ali još nije, Zmaj.“

Začu se zapanjeni žamor.

„Ponovorođeni Zmaj! Treba da ga ubijemo, Veliki gospodaru?“ To reče Šijenarac. Željno je rukom posezao za pojasom gde bi mu inače visio mač.

„Možda“, jednostavno odgovori Ba'alzamon. „A možda i ne. Možda ga mogu upotrebiti. Pre ili kasnije tako će biti, u ovom Dobu, ili nekom drugom.“

Bors trepnu. *U ovom Dobu ili nekom drugom? Mislio sam da je Dan Povratka blizu. Šta meni znači šta će se desiti u nekom drugom Dobu ako ja u ovom umrem od starosti i čekanja?* Ali Ba'alzamon ponovo progovori.

„U Šari se već obrazuje savijutak, jedna od mnogih tačaka gde će biti moguće da se Zmaj preobrati meni u korist. On mora biti preobraćen! Bolje da mi živ služi, ali živ ili mrtav, služiti mi mora. A tako će i biti! Ovu trojicu morate da upamtite, jer svaki

je nit u šari koju *ja* nameravam da izatkam, a na vama je da se postarate da oni budu tamo gde ja zapovedam. Dobro ih osmotrite da biste ih upamtili.“

Odjednom svi zvuci utihnuše. Bors se nelagodno promeškolji. Vide da drugi čine to isto. Svi sem Ilijanke. Šaka raširenih preko grudi, kao da pokušava da sakrije obline koje je izložila pogledima, napola prestravljena, a napola u zanosu, željno je klimala kao da neko stoji tačno pred njom. Izgledalo je i da ponekad odgovara na pitanja, ali Bors nije čuo ni reči. Ona se odjednom izvi, tresući se i propevši se na prste. Nije shvatao kako ne pada, izuzev ako je nešto nevidljivo nije držalo. A onda, takođe iznenadno, spusti se na pete i ponovo klimnu klanjajući se, tresući se. Još dok se dizala iz naklona, jedna od žena s Velikom zmijom trže se i poče da klima.

Znači, svako od nas čuje sopstvena uputstva, a ne čuje ona koja sleduju drugima. Bors razočarano zamrmlja. Kada bi znao šta je makar nekome od ostalih naredeno, mogao bi to da iskoristi, ali ovako... S nestrpljenjem je iščekivao svoj red, toliko se zaboravivši da se ispravio.

Jedan po jedan član skupa dobi svoja naređenja. Svaki beše ograđen tišinom, ali ipak je odavao naznake, samo da je on umeo da ih čita. Muškarac od Ata'an Mijera, Morskog naroda, nevoljno se ukoči kada klimnu. Dok je pristajao na ono što mu je rečeno, Šijenarčev stav govorio je o zbunjenosti. Druga žena iz Tar Valona trže se, kao da je zapanjena, a u sivo umotana pojava čiji pol nije mogao da odredi odmahnu glavom pre no što pade na kolena i poče snažno da klima. Neki prodoše kroz iste grčeve kao Ilijanka, kao da ih je bol podigao na nožne prste.

„Borse.“

Bors se trgnu kada mu crvena maska ispuni pogled. I dalje je video sobu, Ba'alzamonu i tri lika u vazduhu, ali istovremeno je sve što je video bilo lice prekriveno crvenom maskom. Obuze ga vrtoglavica. Osećao se kao da mu glava puca, a oči ispadaju. Na trenutak, učini mu se da kroz proreze za oči na maski vidi plamenove.

„Jesi li veran... Borse?“

Naježi se kada ču ruganje u tonu kojim je ime izgovoreno. „Veran sam, Veliki gospodaru. Ne mogu od tebe da krijem.“ *Ja jesam veran! Kunem se!*

„Ne, ne možeš.“

Usta mu se osušise od te sigurnosti u Ba'alzamonovom glasu, ali natera sebe da progovori. „Zapovedi mi, Veliki gospodaru, i ja ću poslušati.“

„Najpre, vrati se u Tarabon i nastavi sa svojim *valjanim* delima. U stvari, zapovedam ti da udvostručiš svoje napore.“

Bors se zbunjeno zagleda u Ba'alzamonu, ali tada oganj iza maske zabukta, i on to iskoristi da skrene pogled. „Kako zapovedaš, Veliki gospodaru, tako će i biti.“

„Zatim, motrićeš na ova tri momka i naredićeš svojim sledbenicima da motre. Samo pazi; opasni su.“

Bors pogleda ka prilikama što su lebdele ispred Ba'alzamonu. *Kako je moguće da ih vidim, a istovremeno ne vidim ništa sem njegovog lica?* Osećao se kao da će mu glava pući. Dlanovi mu se oznojiše pod tankim rukavicama, a košulja se zalepi za leđa. „Opasni, Veliki gospodaru? Seljačići? Je li jedan od njih...“

„Mač je opasan za čoveka pred njim, ali ne i za onoga ko drži balčak. Sem ako čovek s mačem nije budala, nemaran ili nevešt. U tom slučaju za njega je dvostruko opasniji no za druge. Dovoljno je da sam ti rekao da ih upamtiš. Dovoljno je da radiš kako ti se kaže.“

„Kako zapovedaš, Veliki gospodaru, tako će i biti.“

„Treće, u vezi s onima koji su se iskricali kod Tomanske glave, i sa Domancima. O tome nikome ni reči. Kada se vratiš u Tarabon...“

Bors shvati da je zinuo dok je slušao. Uputstva nisu imala nikakvog smisla. *Kad bih znao šta je bar nekima od ostalih rečeno, možda bih mogao sve da povežem.*

Odjednom oseti kao da ga neka divovska šaka grabi za glavu i mrvu mu slepoočnice. Oseti kako ga nešto podiže, a svet se rasu u hiljadu zvezda. Svaki ble-sak svetlosti posta slika koja mu projuri kroz glavu ili zaigra i izgubi se u daljini pre no što on mogaše da je uhvati. Neverovatno nebo pokidanih crvenih, žutih i crnih oblaka koji su jurili kao da ih goni najsnažniji vetar na svetu. Žena – devojka? – odevena u belo utopi se u crnilo i nesta tren pošto se pojavila. Gavran ga pogleda u oči i *poznade* ga, pa nestade. Oklopnik pod surovim šlemom oblikovanim, oslikanim i pozlaćenim tako da liči na glavu nekog čudovišnog insekta diže mač i jurnu na jednu stranu, izgubivši mu se s vidika. Iz neke daljine dolete povijeni zlatni rog. Dok je leteo ka njemu, oglasi se jednim prodornim zvukom, dograbivši mu dušu. U poslednjem trenutku rasprši se u zaslepljujući zlatni prsten svetlosti koji ga proseče, sledivši ga gore od smrti. Vuk iskoči iz senki slepila i istrže mu grkljan. Nije mogao da vrišti. Bujica se nastavi, potapajući ga, zakopavajući ga. Jedva da je mogao da se seti ko je i šta je. S nebesa je kišio oganj, a mesec i zvezde padali su. Krv je tekla rekama, a mrtvi hodali. Zemlja se rascepila i rastopljene usijane stene letele su kroz vazduh...

Bors shvati da je u odaji s ostalima, skoro na kolenima. Većina drugih ga je gledala. Svi su ćutali. Kuda god bi pogledao, u bilo kom pravcu, skriveno Ba'alzamonovo lice ispunilo bi mu pogled. Slike koje mu preplaviše um počеше da blede; bio je siguran da mu se većina njih već izgubila iz sećanja. Oklevajući, ispravi se. Ba'alzamon stalno beše pred njim.

„Veliki gospodaru, šta...“

„Neke zapovesti suviše su bitne da bi bile znane čak i onima koji će ih izvršiti.“

Bors se skoro presamiti nadvoje dok se klanjao. „Kako zapovedaš, Veliki gospodaru“, promuklo prošapta, „tako će i biti.“

Kada se ispravi, vide da je ponovo sam i okružen tišinom. Neko drugi, taireski visoki lord, klimnu i pokloni se nekome koga niko drugi nije video. Bors se drhtavom rukom uhvati za glavu, pokušavajući da u sećanju zadrži nešto od onoga što mu je proletelo kroz um, mada nije u potpunosti bio siguran da želi to da upamti. Poslednji ostaci pogasiše se i on se odjednom upita čega to pokušava da se seti. *Znam da je nešto bilo, ali šta? Nešto je bilo! Zar ne? Protrlja šake jednu o drugu, namrštivši se kada pod rukavicama oseti znoj. Sada svu pažnju posveti trima figurama koje su visile u vazduhu ispred Ba'alzamona.*

Mišićavi mladić kovrdžave kose; seljačić s mačem i momak nestašnog lica. Bors ih je u svom umu već nazvao Kovačem, Mačevaocem i Prevarantom. *Koja li je njihova uloga u zagoneci?* Mora da su važni, inače im Ba'alzamon ne bi posvetio ovaj skup. Naređenja koja je samo on dobio značila su da bi bilo kada mogli da umru, a mora da je i bar neko od ostalih imao zadatak podjednako smrtonosan po tu trojicu. *Koliko su zaista bitni?* Plave oči mogle su da znače plemstvo Andora – ne previše verovatno s tom odećom – a bilo je i Krajišnika sa svetlim očima, kao i nešto Tairenaca, a da i ne govorimo o nekolicini iz Geldana i, naravno... Ne, od toga nema vajde. Ali *žute oči? Ko su oni? Šta su oni?*

Trže se kada ga neko dodirnu po ruci. Pogleda i vide da kraj njega stoji jedan u belo odeveni mladi sluga. I ostatak njih se vratio. Bilo ih je više no ranije, po jedan za svakoga pod maskom. Trepnu. Ba'alzamon je nestao. Mirdraal takođe. Tamo gde su bila vrata kroz koja je Mirdraal ušao sada se nalazio samo grubi kamen. Ali tri lika još su bila u vazduhu. Osećao se kao da zure u njega.

„Ako ti je volja, moj lorde Borse, odvešću te do tvojih odaja.“

Izbegavajući te mrtve oči, on još jednom baci pogled ka pojavama u vazduhu, a onda pođe za slugom. Nelagodno se pitao kako li je mladić znao koje ime da upotrebili. Tek kada se neobična izrezbarena vrata za njim zatvoriše i kada predoše desetak koraka, shvati da je sam sa slugom u jednom hodniku. Sumnjičavo se namršti pod maskom, ali pre no što i stiže da otvori usta, sluga progovori: „I ostale vode do njihovih odaja, moj lorde. Ako ti je volja, moj lorde? Vremena nema, a naš Gospodar je nestrpljiv.“

Bors zaškrguta zubima, kako zbog nedovoljnih podataka, tako i zbog nagoveštaja da je po položaju jednak sluzi, ali ćutke pođe za njim. Samo budale besne na slugu, a što je još i gore, setivši se njegovih očiju, nije bio siguran da bi to išta vredelo. *I kako je znao šta sam hteo da pitam?* Sluga se nasmeši.

Bors se nije osećao ni najmanje prijatno, sve dok ne stiže do sobe u kojoj je čekao kada je došao, a ni tamo mu baš nije bilo lagodno. Čak i to što je video da su pečati na njegovim bisagama netaknuti bilo je mala uteha.

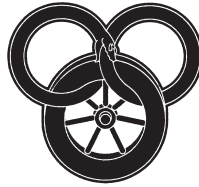
Sluga je ostao u hodniku. „Možeš se presvući u svoju odeću, moj lorde. Niko neće videti kada odeš odavde, niti kada dospeš na svoje odredište, ali možda bi najbolje bilo da tamo stigneš već pristojno obučen. Neko će uskoro doći da ti pokaže put.“

Vrata se sama od sebe zatvoriše.

Čovek koji se nazivao Bors zadrhta. Beše to jače od njega. Užurbano smrvi pečate i otkopča bisage, pa izvadi plašt koji je obično nosio. U pozadini uma jedan glasić pitao se da li je obećana mu moć, pa čak i besmrtnost, bila vredna još jednog takvog sastanka, ali on se na to nasmeja. *Za toliko moći, hvalio bih Velikog gospodara Mraka pod samom Kupolom istine.* Setivši se zapovesti koje mu je Ba'alzamon dao, opipa zlatno razgranato sunce na grudima svog belog plašta i crveni pastirski štap iza sunca, simbol njegovog svetovnog položaja. Skoro se nasmeja. Čekao ga je posao. Veliki posao u Tarabonu i na Almotskoj ravnici.

POGLAVLJE 1

PLAMEN TAR VALONA

Točak vremena se okreće i Doba dolaze i prolaze, ostavljajući za sobom sećanja koja prerastaju u legende. Legende blede i postaju mitovi, a i oni budu davno zaboravljeni kada ponovo naiđe Doba koje ih je izrodilo. U jednom od tih razdoblja koje su neki zvali Treće doba – Doba koje tek treba da dođe, Doba davno prošlo, u Planinama Duma uzdigao se vetar. Ovo nije bio početak, jer obrtajima Točka vremena nije bilo ni početka ni kraja. Ali bio je to *jedan* početak.

Vetar je duvao na jug. Bio je rođen među crnim, kao nož ostrim planinskim vrhovima, gde je smrt hodila visokim prevojima, ali se krila od stvari opasnijih čak i od sebe. Duvao je preko neprohodnih šuma Velike pustoši. Šuma koje behu ukaljane i izopačene dodirom Mračnoga. Kada je prešao nevidljivu liniju koju su ljudi zvali granica Šijenara, bolesno sladak miris iskvarenosti već je izbledeo. Drveće je bilo prepuno prolećnih cvetova. Trebalo bi da je leto već stiglo, ali i proleće je kasnilo, a zemlja je žurila da nadoknadi izgubljeno vreme. Svaki žbun bio je ukrašen mladim zelenilom, a svaka grana je bujala. Polja su kiptela od bogatih useva. Vetar ih je talasao kao da su jezera. Skoro da su rasli pred očima. Davno pre no što je dosegao Fal Daru, grad na brdima opasan zidinama, miris smrti je skoro sasvim iščileo.

Vetar je zavijao oko kula tvrđave u srcu grada. Činilo se kao da na vrhu jedne od njih dvojica ljudi plešu. Zidine Fal Dare behu čvrste i visoke – i tvrđinje i grada. Niko ih nikada nije zauzeo. Niko ih nikada nije izdao neprijatelju. Preko krovova pokrivenih šindrom vetar je ječao. Njegova žalopojka vila se oko visokih kamenih odžaka i još viših kula.

Rand al'Tor je bio nag do pojasa. Stresao se kada ga je vetar pomilovao svojim hladnim prstima i čvršće stegao dugi balčak mača za vežbanje. Oznojio se na suncu. Tamnorida kosa bila mu je potpuno mokra. Namrštio se zbog nejasnog zadaha nošenog vetrom, ali nije povezao taj smrad sa slikom tek otvorenog starog groba koja mu se pojavila u glavi. Jedva da je bio svestan i jednog i drugog. Trudio se da isprazni um,

ali čovek koji je bio s njim na vrhu kule stalno je napadao prazninu. Kula je bila deset koraka široka. Vrh joj je bio okružen visokim nazubljenim zidom. Bilo je dovoljno prostora da se čovek ne oseća skućeno... sem sa Zaštitnikom.

Iako mlad, Rand je bio viši od većine, ali Lan je bio podjednako visok i mišićaviji, mada ne toliko širokih ramena. Uska traka od upletene kože držala je Zaštitnikovu dugu kosu da mu ne pada na lice, koje kao da beše isklesano. Na njemu nije bilo nijedne bore, kao da je htelo da porekne trunčicu sedih vlasi na slepoočnicama. Uprkos vrućini i naporu, skoro da nije ni bio znojav. Rand je u Lanovim ledenim plavim očima tražio neki znak njegovih namera. Zaštitnik nije ni trepnuo, a mač za vežbanje u njegovim rukama kretao se tečno i sigurno dok je Lan prelazio iz položaja u položaj.

Mačevi za vežbanje imali su umesto sečiva svežanj tankog, labavo uvezanog pruća. Kad god bi udarili nešto, čulo bi se kleptanje, a ako bi pali na telo, ostavili bi trag. Rand je to odlično znao. Tri tanke crvene linije peklo su ga po rebrima, i još jedna na ramenu. Morao je da se trudi iz petnih žila da ne zaradi još ukrasa. Lan nije bio ni ogreban.

Kao što su ga učili, Rand je obrazovao samotan plamen u svom umu i usredsredio se na njega. Pokušao je da u njemu sagori sva osećanja i strasti, da obrazuje prazan prostor u sebi i da čak i misao ostavi van njega. Praznina je došla. Kao što se često dešavalo u poslednje vreme, nije bila savršena. Plamen je ipak bio tu. Ili, možda, osećaj nekog svetla koje je talasalo tišinu, ali to je bilo dovoljno – jedva. Ispunio ga je hladan mir praznila. Postao je jedno s mačem, s glatkim kamenjem pod nogama, čak i sa Lanom. Sve je bilo jedno. Ne razmišljajući, kretao se u saglasju sa svakim Zaštitnikovim korakom i pokretom.

Vetar ponovo poče da duva, donevši sa sobom zvonjavu iz grada. *Neko još slavi dolazak proleća.* Nepozvana misao proletela je kroz prazninu na talasima svetla i poremetila je. Mač sevnu u Zaštitnikovim rukama kao da je mogao da čita Randove misli.

Vrh kule je već duže vreme odzvanjao od kleptanja uvezanog pruća. Rand nije ni pokušao da udari Lana – jedva je uspevao i da se brani. Bio je primoran da ustukne, odbijajući udarce u poslednjem mogućem trenutku. Lanovo lice bilo je bezizražajno, a mač u njegovim rukama kao da je bio živ. Iznenada, Zaštitnik promeni smer svog napada iz sečenja u ubod. Rand iznenađeno ustuknu. Već se namrštio, očekujući udarac koji ovog puta nije mogao da zaustavi.

Vetar je zavijao po kuli... i zatočio ga. Kao da je vazduh najednom postao čvrst i učaurio ga. Gurnuo. Vreme se usporilo. Gledao je užasnuto kako Lanov mač plovi ka njemu. Udarac nije bio ni spor ni mek. Rebra su mu zaškripala kao da ga je udario čekić. Zastenjao je, ali vetar mu nije dao da se izmakne. Umesto toga, nosio ga je napred. Prutovi Lanovog mača povili su se i iskrivili – Randu je sve to izgledalo sporo da sporije ne može biti – a onda pukli. Oštri vrhovi klizili su ka njegovom srcu, a iskrižano pruće paralo mu je kožu. Bol je prostrujao njegovim telom, kao da ga je udario bič. Goreo je. Sunce ga je pržilo kao slaninu u tiganju.

Kriknuo je i bacio se teturavo unazad. Sručio se pored kamenog zida. Dotakao je drhtavim rukama posekotine na grudima i podigao okrvavljene prste pred svoje sive oči ispunjene nevericom.

„Šta ti je značio taj blesavi potez, čobanine?“, prosikta Lan. „Znaš za toliko, ili bi trebalo da znaš, sem ako nisi zaboravio sve što sam pokušavao da te naučim. Jesi li teško po...“ Začutao je kada ga je Rand pogledao.

„Vetar.“ Randova usta behu suva. „Gu... gurnuo me je! Bi... Bio je čvrst kao zid!“

Zaštitnik ga je ćutke gledao, a onda mu pruži ruku. Rand je prihvati i podiže se na noge.

„Čudne stvari mogu da se dese ovako blizu Pustoši“, reče Lan naposletku, ali uprkos mirnom glasu, zvučao je uznemireno. To je samo po sebi bilo neobično. Zaštitnici, ti skoro legendarni ratnici koji su služili Aes Sedai, retko su pokazivali osećanja. Lan je pokazivao malo čak i za Zaštitnika. Odbacio je polomljeni mač od pruća i oslonio se o zid pored pravih mačeva. Bili su sklonjeni u stranu da ne smetaju prilikom vežbanja.

„Ne tako“, pobuni se Rand. Pridružio se Lanu, čučnuvši i oslonivši leđa o kamen. Vrh zida bio mu je iznad glave. Tako se koliko-toliko zaštitio od vetra. Ako je to uopšte i bio vetar. Nikakav vetar nije mogao da deluje tako... čvrsto. „Mir! Možda čak ni u Pustoši.“

„Za nekog poput tebe...“ Lan slegnu ramenima, kao da je to bilo objašnjenje. „Kada polaziš, čobanine? Prođe čitav mesec otkad reče da ideš. Mislio sam da ćeš otići još pre tri nedelje.“

Rand ga pogleda zabezeknuto. *Ponaša se kao da se ništa nije desilo!* Namrštivši se, spustio je mač za vežbu i podigao do kolena svoj pravi mač. Prešao je prstima preko dugog balčaka obavijenog kožom. U njega je bila utisnuta bronzana čaplja. Još jedna bronzana čaplja bila je na kanijama, a treća na sečivu. I dalje se osećao neobično što ima mač. Bilo kakav, a kamoli sa znakom majstora sečiva. On je seljak iz Dve Reke, koje su sada bile tako daleko. A možda čak i nedostižne, sada. Bio je čobanin, poput svog oca – *ja sam bio čobanin. A šta sam sada?* Mač sa znakom čaplje dobio je od oca. *Tam jeste moj otac, šta god ko pričao.* Žarko je želeo da to ne zvuči kao da pokušava da ubedi samog sebe.

Činilo se kao da mu Lan ponovo čita misli.

„U Krajinama, ako čovek odgaji dete, čobanine, to dete je njegovo, i niko ne može da tvrdi suprotno.“

Rand se namrštio, prešavši preko Zaštitnikovih reči. To se ticalo samo njega i nikog drugog. „Hoću da naučim kako da koristim ovo. Moram.“ Već je upadao u nevolje zato što je nosio mač označen čapljom. Nisu svi znali šta to znači, niti su obraćali pažnju. Ali čak i tako, sečivo sa oznakom čaplje – pogotovu u rukama mlađića, ipak je privlačilo neprilike. „Ponekad sam mogao da se pretvaram, kada nisam mogao da bežim, a i imao sam sreće. Ali šta će biti kada ne budem mogao da bežim ili da se pretvaram, ili kada mi ponestane sreće?“

„Mogao bi da ga prodaš“, reče Lan oprezno. „To sečivo je prava retkost, čak i među mačevima sa čapljom. Zaradio bi prilično.“

„Ne!“ Često je pomišljao na to, ali svaki put bi odbacio tu zamisao iz istog razloga, a ovog puta još odlučnije zato što je došla od nekog drugog. *Sve dok ga imam, imam i pravo da Tama zovem ocem. On mi ga je dao, a to mi daje pravo.* „Mislio sam da je svako sečivo sa znakom čaplje retkost.“

Lan ga pogleda ispod oka. „Tam ti nije rekao, zar ne? On mora da zna. Možda nije verovao. Mnogi ne veruju.“ Dohvatio je svoj mač, skoro istovetan Randovom, izuzevši čaplje, i isukao ga iz kanija. Blago povijena jednosekla oštrica presijavala se srebrnasto na sunčevoj svetlosti.

Bio je to mač kraljeva Malkijera. Lan nije pričao o tome – nije voleo ni da drugi pričaju o tome – ali al'Lan Mandragoran bio je gospodar Sedam kula, Gospodar Jezera i nekrunisani kralj Malkijera. Sedam kula sada su skrhanе, a Hiljadu jezera su legla poganih stvari. Velika pustoš progutala je Malkijer i jedino je on preživео od svih malkijerskih lordova.

Neki su pričali da je Lan postao Zaštitnik, vezavši se za Aes Sedai, da bi mogao da traži smrt u Pustoši i da se pridruži svom rodu. Rand je zaista video kako se Lan suočava s opasnošću ne vodeći računa o sebi. Ali o Moiraininoj bezbednosti i životu i te kako je brinuо. To je bila Aes Sedai za koju je vezan. Rand je bio siguran da Lan neće juriti u smrt dok je Moiraina živa.

Okrećući svoje sečivo na svetlu, Lan reče: „U Ratu Senke, Jedna moć beše korišćena kao oružje, a oružje beše načinjeno Jednom moći. Nekako je *koristilo* Jednu moć. Bilo je u stanju da uništi čitav grad jednim udarcem, da opustoši zemlju ligama unakolo. I dobro je što je izgubljeno tokom Slamanja. Dobro je i to što se niko ne seća kako se pravi. Ali bilo je i jednostavnijeg oružja – za one koji su morali da se suoče s Mirdraalima, i još gorim stvorovima koje načiniše Gospodari straha. Licem u lice, sečivom naspram sečiva.

Aes Sedai su Jednom moći izvlačile iz zemlje gvožđe i druge metale, topile ih i oblikovale. Sve uz pomoć Moći. Mačeve i drugo oružje. Veliki broj je preživео Slamanje sveta, ali ljudi koji su se bojali i mrzeli Aes Sedai uništili su mnoga od njih, a ostala su nestala tokom godina. Malo ih je preostalo i samo je nekolicina znala šta su zaista. Bilo je legendi o njima: naduvane priče o mačevima čudesnih sposobnosti – slušao si priče zabavljača. Ali i stvarnost je dovoljna. To su sečiva koja se neće ni skrhati, ni slomiti, niti otupeti. Video sam ljude koji ih oštре – pretvaraju se da ih oštре, kad smo već kod toga – ali samo stoga što nisu bili u stanju da poveruju kako maču nije potrebno oštrenje nakon upotrebe. Samo su uzaludno trošili bruseve.

To oružje načinile su Aes Sedai, i nikada više neće biti novog. Kada se sve završilo, rat i Doba okončali su se u istom trenutku. Svet beše razoren. Bilo je više neshranjenih mrtvih no živih, a živi su bežali, pokušavajući da pronađu bilo kakvo sklonište. Svaka druga žena je jecala jer nikada više neće videti muža ili sinove. Kada se sve završilo, preživеле Aes Sedai zakleše se da nikada više neće načiniti oružje da jedan čovek ubije drugog. Sve Aes Sedai zakleše se tako, i od tada nijedna nije prekršila zavet. Čak ni Crveni ađah, a njih baš i nije briga šta će biti s muškarcima.

Takav mač, mač običnog vojnika“ – Zaštitnik vrati sečivo u kanije, namrštivši se slabašno, skoro tužno, ako je njemu ikakvo osećanje moglo da se pripiše – „postao je nešto više. Mačevi načinjeni za lordove-generale, sečiva koja nijedan kovač ne bi mogao ni da ogrebe, a već označena čapljom, postala su veoma tražena.“

Rand se trgnu dalje od mača na svojim kolenima. Mač pade, a on ga ne razmišljajući zgrabi pre no što je udario o kamenu pod. „Hoćeš da kažeš da su Aes Sedai napravile ovo? Mislio sam da pričaš o *svom* maču.“

„Nisu sva sečiva sa znakom čaplje rad Aes Sedai. Malo ljudi je tako vešto s mačem da bi bili proglašeni majstorom sečiva i dobili mač označen čapljom, ali bez obzira na to, nije preostalo sečiva Aes Sedai ni za šaćicu njih. Većinu su napravili majstori kovači, od najboljeg mogućeg čelika, ali ipak su načinjeni ljudskim rukama. Taj mač, čobanine... taj mač bi mogao da ispriča priču od tri hiljade godina, pa i više, kad bi mogao da govori.“

„Ne mogu da pobegnem od njih“, reče Rand, „zar ne?“ Balansirao je mačem ispred sebe. Nije izgledao ništa drugačije no ranije. „Rad Aes Sedai.“ *Ali dobio sam ga od Tama. Moj otac mi ga je dao.* Nije želeo ni da razmišlja kako je čobanin iz Dve Reke došao do mača označenog čapljom. Bilo je opasnih strujanja u takvim mislima, dubina u koje nije želeo da zalazi.

„Da li zaista želiš da pobegneš, čobanine? Ponovo pitam: zašto onda nisi već otišao? Mač? Za pet godina mogao bih da te učinim dostojnim njega. Mogao bi da postaneš majstor sečiva. Brz si u zglobovima, imaš dobru ravnotežu i ne ponavljaš greške. Ali ja nemam pet godina da ih posvetim podučavanju, a ti nemaš pet godina za učenje. Nemaš čak ni godinu, i svestan si toga. Kako stvari stoje, nećeš se povrediti kada zamahneš njime. Ponašaj se kao da je tom maču mesto tu, na tvom pojasu, čobanine. Većina seoskih siledžija će to osetiti. Ali skoro da imaš takvo držanje otkako si ga opasao. Zašto si onda i dalje ovde?“

„Met i Perin su i dalje ovde“, promumla Rand. „Ne želim da odem pre njih. Neću ih nikada vi... Možda ih ne vidim... godinama, možda.“ Naslonio je glavu na zid. „Krv i pepeo! Oni barem samo misle da sam lud što neću kući s njima. Ninaeva me gleda ili kao da imam šest godina i odrao sam koleno, pa će ona da ga izleči, ili kao da sam stranac. I to neki koga bi mogla da uvredi ako gleda pomnije. Ona je Mudrost, a sem toga, mislim da se nikad ničega nije plašila, ali ona...“ Odmahnulo je glavom. „A Egvena! Svetlost me spalila! Ona zna zašto moram da idem, ali svaki put kad to spomenem ona me pogleda i ja se zavežem u čvor...“ Sklopio je oči i pritisnuo čelo balčkom, kao da može da istisne ono o čemu razmišlja. „Želeo bih... želeo bih...“

„Želeo bi da sve bude kao ranije, čobanine? Ili bi želeo da devojka pođe s tobom, umesto u Tar Valon? Misliš da će odustati od toga da postane Aes Sedai u zamenu za život lualice? S tobom? Ako joj to predočiš na pravi način, možda i pristane. Ljubav je čudna.“ Lan je iznenada zvučao umorno. „Čudna da čudnija ne može biti.“

„Ne.“ Želeo je to – da ona hoće da pođe s njim. Otvorio je oči, ispravio se i rekao čvrstim glasom: „Ne, ne bih joj dozvolio da pođe sa mnom ako bi htela.“ Nije mogao to da joj uradi. *Ali, Svetlosti, zar ne bi bilo slatko, makar samo na trenutak, kada bi rekla da želi?* „Postane tvrdoglava kao mazga ako utuvi u glavu kako pokušavam da joj govorim šta da radi, ali ovoga mogu da je pošteditim.“ Želeo je da je ona ostala u Emondovom Polju, ali od toga nije bilo ništa od trenutka kada je Moiraina došla u Dve Reke. „Čak i ako to znači da će zaista postati Aes Sedai!“ Pocrvaneo je kada krajičkom oka

vide da je Lan podigao obrvu. „I to su tvoji razlozi? Želiš pre no što pođeš da provedeš s prijateljima što više vremena možeš? Zato odugovlačiš? Znaš šta te juri.“

Rand gnevno skoči na noge. „Dobro, u pitanju je Moiraina! Ne bih ni bio ovde da nije nje. A ona neće ni da priča sa mnom.“

„Bio bi mrtav da nije nje, čobanine“, ravnim glasom reče Lan, ali Rand brzo nastavi: „Ona mi govori... govori mi užasne stvari o meni“ – stegao je balčak tako jako da mu je šaka pobelela. *Da ću da poludim i umrem!* – „a onda odjednom neće da mi kaže ni dve reči. Ponaša se kao da se nisam promenio otkada me je pronašla, a to mi takođe smrdi.“

„Hoćeš da se ponaša prema tebi onako kako bi trebalo?“

„Ne! Nisam tako mislio. Neka sam spaljen, ne znam šta hoću da kažem. Ne želim to, a prestravljen sam drugim stvarima. A sada je otišla nekud, nestala...“

„Rekao sam ti da ponekad mora da bude sama. Nije na tebi, ili bilo kome, da preispituje njene postupke.“

„... a da nikome nije rekla kuda ide, niti kada će se vratiti. Niti da li će se vratiti. Sigurno može da mi kaže nešto što će mi pomoći, Lane. Nešto. Mora. Ako se ikada vrati.“

„Vratila se, čobanine. Sinoć. Ali mislim da ti je rekla sve što može da kaže. Zadovolji se time. Saznao si od nje šta se moglo.“ Lan odmahnu glavom i reče oštrijim glasom: „Sigurno je da ništa nećeš saznati ako sediš tu. Vreme je da se malo radi na ravnoteži. Prođi kroz *Rasecanje svile*. Počni od *Čaplje u ševaru*. Zapamti da je položaj čaplje samo za vežbanje ravnoteže. Ako ga koristiš u pravoj borbi, ostavlja te otvorenim. Možeš da zadaš udarac iz tog položaja, ako čekaš da protivnik krene prvi, ali nećeš uspeti da izbegneš njegovo sečivo.“

„Mora da može nešto da mi kaže, Lane. Taj vetar... Nije bio prirodan. I nije me briga koliko smo blizu Pustoši.“

„*Čaplja u ševaru*, čobanine. I pazi na zglobove.“

S juga se začu slabašna jeka truba, a zatim, sve glasnije i glasnije, fanfare praćene ravnomernim tutnjanjem bubnjeva. Rand i Lan se zgledaše na trenutak, a onda ih je bubnjanje privuklo ka zidu, a njihove poglede ka jugu.

Grad se protezao preko visokih brda. Zemljište oko bedema bilo je čistina na milju unaokolo, a utvrda beše sagrađena na najvišem brdu. S vrha kule Rand je jasno video preko dimnjaka i krovova sve do šume. Ispod drveća su najpre izašli dobošari, njih desetak. Bubnjevi su se dizali i spuštali dok su oni koračali u ritmu koji su sami nametali, a palice su sevale. Zatim dođoše trubači. Dugi, sjajni rogovi behu podignuti, i dalje grmeći. S tolike udaljenosti Rand nije mogao da razazna šta je na ogromnom četvrtastom barjaku koji se vijorio iza njih, ali Lan zagunđa. Zaštitnik je imao oči poput snežnog orla.

Rand ga pogleda, ali Zaštitnik ne reče ništa. Pogled mu beše uprt u kolonu koja je izlazila iz šume. Konjanici u oklopu izjahali su ispod drveća. Bilo je i žena na konjima. A onda se pojavi palankin sa spuštenim zavesama. Nosili su ga konji – jedan napred, a jedan pozadi. Zatim je došlo još konjanika, kao i redovi pešadinaca s visoko podignutim kopljima, nalik na čestar dugog trnja, i strelci s lukovima preko grudi. Svi su koračali u ritmu bubnjeva. A onda trube ponovo zaječaše. Kolona se povila ka Fal Dari, nalik na raspevanu zmiju.

Vetar je zaneo veliki barjak na jednu stranu. Sada je bio dovoljno blizu da ga Rand jasno vidi. Bio je to kovitlac boja koji mu ništa nije značio, ali u njegovom središtu ugledao je nešto nalik na čistu belu suzu. Dah mu je zastao u grudima. Plamen Tar Valona.

„Ingtar je s njima.“ Lan je zvučao kao da je negde veoma daleko. „Najzad se vratio iz lova. Nije ga bilo dosta dugo. Pitam se da li je imao sreće.“

„Aes Sedai“, prošapta Rand kada je naposletku povratio glas. Sve te žene tamo bile su... Moiraina je bila Aes Sedai, da, ali s njom je putovao. Ako nije mogao da joj potpuno veruje, barem ju je poznavao. Ili je mislio da je zna. Ali ona je bila samo jedna. Tako mnogo Aes Sedai zajedno i takav dolazak bili su nešto sasvim drugačije. „Zašto ih je tako mnogo, Lane? Zašto su uopšte došle? I to s bubnjevim, trubama i barjakom.“

U Šijenaru su poštovali Aes Sedai – većina barem. Ostatak je gajio strahopoštovanje, ali Rand je bio u mestima gde je bilo drugačije, gde je bilo samo straha, a često i mržnje. Tamo gde je odrastao bilo je i ljudi koji su govorili o „vešticama iz Tar Valona“ kao što bi govorili o Mračnome. Pokušao je da prebroji žene, ali one se nisu držale redova. Jahale su unaokolo da bi razgovarale međusobno, ili sa onim, ko god da je bio, u palankinu. Sav se naježio. Putovao je s Moirainom i sreo se s još jednom Aes Sedai, pa je počeo da misli o sebi kao o svetskom putniku. Niko nikada nije napuštao Dve Reke, ili skoro niko, ali on jeste. Video je mnogo toga što niko u Dve Reke nikada nije ugledao. Uradio toliko toga o čemu su oni tamo samo sanjali, ako su ikada i sanjali toliko. Video je kraljicu i upoznao kćer naslednicu Andora, suočio se s Mirdraalom i hodio Putevima. Ništa od toga nije ga pripremiло za ovaj trenutak.

„Zašto tako mnogo njih?“, prošapta ponovo.

„Došla je Amirlin Tron lično.“ Lan ga pogleda. Lice mu je bilo tvrdo i bezizražajno poput kamena. „Završio si sa svojim učenjem, čobanine.“ Zatim zastade, a Rand skoro pomisli da je video izraz saosećanja. To, naravno, nije bilo moguće. „Bilo bi bolje za tebe da si otišao još pre nedelju dana.“ S tim rečima Zaštitnik zgrabi svoju košulju, siđe niz lestvice i izgubi se u unutrašnjosti kule.

Rand je pokušavao da ovlaži usta. Piljio je u kolonu koja se primicala Fal Dari kao da je zaista bila zmija, i to smrtonosna otrovnica. Bubnjevi i trube su pevali. Sada su mu bili preglasni. Amirlin Tron – žena koja je predvodila Aes Sedai. *Došla je zbog mene.* Nije mogao da se seti nijednog drugog razloga.

One znaju. Poseduju znanja koja bi mu pomogla – bio je siguran u to. A nije se usuđivao da ih pita. Bojao se da su došle da ga *smire*. *A bojim se i da nisu, takođe*, priznade sebi nevoljno. *Svetlosti, ne znam šta me više plaši.*

„Nisam hteo da usmeravam Moć“, prošapta. „Bilo je slučajno! Svetlosti, ne želim da imam ništa s tim. Kunem se da je nikada više neću dotaći! Kunem se!“

Trgavši se, shvati da povorka Aes Sedai već prolazi kroz gradske kapije. Vetar se okrutno zakovitla. Smrznuo je znoj na Randovom telu u sićušne ledenice. Grmljavina truba zvučala je zbog vetra kao podmukli smeh. Učinilo mu se da je vazduh pun smrada iz nekog otvorenog groba. *Mog groba, ako nastavim da stojim ovde.*

Zgrabivši košulju, sjurio se niz lestve i potrčao.

POGLAVLJE 2

DOBRODOŠLICA

Dvorane utvrde Fal Dara zvonile su od vesti o dolasku Amirlin Tron. Njihovi glatki kameni zidovi bili su škrto ukrašeni jednostavnim otmenim tapiserijama i oslikanim paravanima. Sluge u crnom i zlatnom jurile su svojim poslovima, žureći da pripreme sobe ili dostave uputstva kuhinjama. Žalili su se na sav glas kako neće moći sve da pripreme za tako važnu osobu, jer ih niko nije na vreme upozorio. Tamnooki ratnici obrijanih glava, s perčinima uvezanim pletenom kožom, nisu trčali, ali su im koraci bili žurni, a lica su im sjala uzbuđenjem kome su se obično prepuštali samo pred bitku. Neki od njih obratili bi se Randu dok je prolazio: „Ah, tu si, Rande al'Tore. Mir bio na tvom maču. Pošao si da se urediš? Trebalo bi da izgledaš najbolje što možeš kada te predstave Amirlin Tron. Možeš biti siguran da će želeti da te vidi, kao i tvoja dva prijatelja i žene.“

Otrčao je do stepenica koje su vodile ka muškim odajama. Bile su toliko široke da je dvadeset ljudi moglo da korača naporedno.

„Amirlin lično dolazi, i to bez najave, kao najobičnija torbarka. Mora da je zbog Moiraine Sedai i vas južnjaka, a? Zbog čega bi drugog?“

Široka, gvožđem okovana vrata muških odaja bila su širom otvorena i napola zakrčena ljudima s perčinima, uzmuvanim zbog dolaska Amirlin.

„Ho, južnjače! Amirlin je ovde. Pretpostavljam da je došla zbog tebe i tvojih prijatelja. Mir, kakva je to čast za vas! Retko kada napušta Tar Valon, a za mog života nije posetila Krajine.“

Otarasio ih se s nekoliko reči. Morao je da se opere. Da nađe čistu košulju. Nema vremena za priču. Mislili su da razumeju šta hoće, pa ga pustiše da ide. Niko od njih nije znao ništa sem da su on i njegovi prijatelji putovali u društvu Aes Sedai i da su njegove dve prijateljice bile na putu za Tar Valon, gde ih je čekala obuka. Ali njihove reči bole su ga kao da sve znaju. *Došla je po mene.*

Projurio je kroz muške odaje i uleteo u sobu koju je delio s Metom i Perinom... i stao u mestu zaprepašćeno razjapivši usta. Soba je bila puna žena u crnom i zlatnom. Sve su radile s jasnom svrhom. Nije to bila velika soba, a prozori – dva visoka i uska procepa za strele koji su gledali na jedno od unutrašnjih dvorišta – nimalo nisu doprinosili da soba izgleda veća. Tri kreveta na crno-belim platformama, svaki sa kovčegom kraj podnožja, tri jednostavne stolice, umivaonik kraj vrata i veliki ormar zakrčili su sobu. Osam žena u njoj izgledale su kao ribe u kotarici.

Jedva ga i pogledavši, žene nastaviše da vade iz ormara njegovu odeću, kao i Metovu i Perinovu, i da stavljaju novu. Sve što je bilo u džepovima završilo je na kovčezi-ma, a odeću su smotale nehajno kao kakve stare krpe.

„Šta to radite?“, upita on ljutito kada je povratio dah. „To je moja odeća!“ Jedna od žena šmrknu i proturi prst kroz poderotinu na rukavu njegovog jedinog kaputa, a onda ga baci na hrpu na podu.

Druga žena, crnokosa, s velikim prstenom punim ključeva za pojasom, pogleda u njega. Bila je to Elansu, šatajan utvrde. On je o toj ženi strogoga lica mislio kao o domaćici, iako je kuća o kojoj se starala bila čitava tvrđava, a slušalo ju je na desetine slugu. „Moiraina Sedai je rekla da je sva vaša odeća iznošena i da je gospa Amalisa naredila da vam se načini nova. Samo nemojte da smetate“, odlučno dodade, „i sve će biti za tili čas završeno.“ Malo je bilo muškaraca koje šatajan nije mogla da natera da rade šta ona hoće – neki su govorili da čak ni lord Agelmar nije mogao da joj se odupre. Bilo je očigledno da nije očekivala nevolje od jednog mladića koji je mogao da joj bude sin.

Progutao je ono što je nameravao da kaže; nije bilo vremena za raspravu. Amirlin Tron je svakog časa mogla da pošalje nekog po njega. „Čast gospi Amalisi na njenim darovima“, uspeo je da izgovori na šijenarski način, „i čast tebi, šatajan Elansu. Molim te, prenesi moje reči gospi Amalisi i poruči joj da rekoh da ću služiti srcem i dušom.“ To bi trebalo da zadovolji šijenarsku ljubav ka ceremonijama obeju žena. „Ali ako bi mi sada oprostila, želeo bih da se presvučem.“

„To je dobro“, opušteno reče Elansu. „Moiraina Sedai je rekla da se ukloni sva starudija. Svaki šav. Veš takođe.“ Nekoliko žena pogleda ga krajičkom oka. Nijedna nije krenula ka vratima.

Ugrizao se za obraz da se ne bi histerično zasmejao. Mnogi običaji u Šijenaru bili su drugačiji od onoga na šta je navikao, a bilo je i ponečeg na šta se nikada neće navići, pa makar živeo i sto godina. Počeo je da se kupa u ranim jutarnjim časovima, kada su veliki popločani bazeni bili prazni, pošto je otkrio da bi u bilo koje drugo doba mogla da mu se pridruži neka žena. Mogla bi to biti obična služavka, ili čak gospa Amalisa, sestra lorda Agelmara – kupatila su bila jedino mesto u Šijenaru gde nije bilo razlika u društvenom položaju. Očekivale su od njega da im istrlja leđa u zamenu za istu uslugu, i pitale su zašto je tako crven u licu, da ga nije udarilo sunce? Uskoro su shvatile šta znači njegovo crvenilo, i nije bilo žene u utvrđi koja nije bila opčinjena time.

Mogao bih da budem mrtav za sat vremena, ili nešto još i gore, a one čekaju da vide kako crvenim! Pročistio je grlo. „Ako biste sačekale napolju, dodaću vam ostatak odeće. Tako mi moje časti.“

Jedna od njih se tiho zakikota, a čak se i Elansu nasmešila, ali šatajan klimnu i pokaza ostalim ženama da pokupe zavežljaje koje su načinile. Ona je poslednja izašla, zastavši u dovratku da doda: „Čizme takođe. Moiraina Sedai je rekla sve.“

Otvorio je usta, a onda ih zatvorio. Barem su mu čizme još bile u dobrom stanju. Načinio ih je Al'Van, obučar u Emondovom Polju. Bile su razgažene i udobne. Ali ako treba da dâ svoje čizme kako bi ga šatajan ostavila, pa da može da ide – daće joj čizme, kao i bilo šta drugo što želi. Nije imao vremena. „Da. Da, naravno. Tako mi moje časti.“ Gurnuo je vrata, primoravši je da izađe iz sobe.

Kada je ostao sam, bacio se na krevet da skinе čizme – još su bile dobre. Malo pohabane i napukle tu i tamo, ali još su mogle da se nose, a bile su razgažene – a onda se užurbano svukao i sve nagomilao preko čizama, pa se podjednako brzo i oprao nad umivaonikom. Voda je bila hladna; voda je uvek bila hladna u muškim odajama.

Ormar je imao troja široka vrata ukrašena jednostavnim šijenarskim rezbarijama, koje su više nagoveštavale no prikazivale niz vodopada i kamenitih jezeraca. Otvorivši središnja vrata, zaprepašćeno je pogledao šta je zamenilo ono malo odeće što je doneo sa sobom. Tuce kaputa od najfinije vune, visokih okovratnika i kroja kao za trgovce ili plemiće. Većina ih je bila opervažena kao odeća za praznike. Tuce! Tri košulje uz svaki kaput, i od lana i od svile, širokih rukava i uskih manžetni. Dva plašta. A celog života mu je bio dovoljan jedan. Jedan je bio jednostavan, od debele tamnozelenе vune, a drugi zagasitoplav, s visokim tvrdim okovratnikom opervaženim zlatom i s izvezenim čapljama... A visoko na levoj strani grudi, tamo gde bi neki plemić nosio svoj grb...

Ruka mu sama od sebe pođe k plaštu. Kao da nisu bili sigurni šta će osetiti, prsti mu ovlaš dodirnuše izvezenu zmiју, skoro savijenu ukrug. Ali bila je to zmiја s četiri noge i zlatnom lavljom grivom. Krljušti behu grimizne i zlatne, a na svakoj nozi pet zlatnih kandži. Trgao je ruku kao da se opekao. *Svetlost mi pomogla! Da li je Amalisa naredila da se ovo uradi, ili Moiraina? Koliko li je ljudi videlo? Koliko njih zna šta je to, šta to znači? Čak je i jedna osoba suviše. Plamen me spalio, ona pokušava da me ubije. Prokleta Moiraina neće ni da priča sa mnom, a sada mi daje novu prokletu odeću da u njoj poginem!*

Skoro iskoči iz kože kad začu kucanje na vratima.

„Da li ste završili?“, začu se Elansuin glas. „Svaki šav. Možda bi bolje bilo da ja...“ Čulo se škriptanje, kao da okreće bravu.

Rand iznenada shvati da je i dalje nag. „Završio sam“, povika. „Mir! Ne ulazi!“ Užurbano je pokupio odeću zajedno sa čizmama. „Doneću ja!“ Sakrivši se iza vrata, otvorio ih je tek koliko da gurne zavežljaj u ruke šatajan. „To je sve.“

Ona pokuša da proviri iza vrata. „Da li ste sigurni? Moiraina Sedai reče sve. Možda bi bolje bilo da pogledam...“

„To je sve“, prosikta on. „Časti mi moje!“ Ramenom je zalupio vrata ispred njenog nosa. S druge strane začu se smeh.

Obukao se na brzinu, mrmljajući sebi u bradu. Nije bio siguran da neka od njih neće naći kakav izgovor da uleti unutra. Sive pantalone bile su uže no što je navikao, ali ipak udobne, a košulja širokih rukava bila je toliko bela da bi svaka domaćica u

Emondovom Polju bila zadovoljna kada dođe dan za pranje. Visoke čizme bile su udobne, kao da ih je nosio godinu dana. Nadao se da je to samo zasluga dobrog obučara, a ne opet neko delo Aes Sedai.

Sva ta odeća načinila bi zavežljaj veliki koliko on sam, ali navikao se na to da ponovo ima čiste košulje i da ne nosi iste pantalone dan za danom, sve dok od znoja i prašine ne postanu tvrde poput čizama, a da ih onda nosi i dalje. Izvadio je bisage iz svog kovčega i natrpao koliko je moglo da stane, a onda nevoljno po krevetu raširio svečarski plašt i nagomilao na njega još nekoliko košulja i pantalona. Kada je smotao opasni znak s unutrašnje strane i zavezao tako da je mogao da ga nosi na ramenu, zavežljaj se nije razlikovao od onih koje su drugi mladići nosili na putu.

Kroz prozore se probi grmljavina truba. Truba koje su dozivale fanfare pred zidinama i truba koje su odgovarale s kula tvrđinje.

„Oparaću kada budem imao vremena“, promrmljao je. Viđao je ranije žene kako paraju vez kada bi pogrešile ili se predomislile o šari. Nije izgledalo teško.

Ostatak odeće – u stvari, većinu – nabio je nazad u ormar. Nije bilo potrebe da ostavlja dokaze o bekstvu tamo gde bi prva osoba koja pomoli glavu kroz vrata mogla da ih vidi.

Kleknuo je pored kreveta, mršteći se i dalje. Popločano postolje na kome je stajao krevet bilo je u stvari peć u kojoj je čitave noći gorela tiha vatra, da bi krevet bio topao i po najgoroj šijenarskoj zimi. Noći su i dalje bile hladnije no što je on navikao u to doba godine, ali ćebad su sada bila dovoljna da ga zagreju. Otvorivši ložište, izvadio je zavežljaj koji nije mogao da ostavi za sobom. Bilo mu je drago što Elansu nije ni pomislila da bi tu držao odeću.

Stavivši zavežljaj preko ćebadi, odvezao je jedan kraj i delimično ga raširio. Bio je to zabavljačev plašt, okrenut naopako da se ne bi videle stotine zakrpa po njemu, zakrpe svih mogućih boja i veličina. Sam plašt bio je ceo; zakrpe su bile zabavljačeva oznaka. Nekada su bile zabavljačeva oznaka.

U zavežljaju su bile dve kutije od tvrde kože. U većoj je bila harfa koju nikada nije ni dotakao. *Harfa nikada nije bila namenjena nespretnim seljačkim prstima, momčice.* U drugoj, dugoj i tankoj, bila je zlatom i srebrom optočena flauta kojom je više puta zaradio večeru i prenoćište otkad je otišao od kuće. Tom Merilin ga je naučio da svira flautu, pre no što je poginuo. Rand nije mogao ni da je dodirne a da se ne seti oštarih plavih očiju, dugih belih brkova i Toma kako mu gura uvezani plašt u ruke i viče da beži. A onda je Tom i sam pojurio, da se suoči s Mirdraalom koji je dolazio da ih pobije. Kao čudom, u Tomovim rukama pojavili su se noževi. Izgledalo je kao da nastupa.

Stresavši se, ponovo je smotao plašt u zavežljaj. „Gotovo je s tim.“ Razmišljajući o vetru na vrhu kule, dodao je: „Čudne stvari se dešavaju ovako blizu Pustoši.“ Nije bio siguran da veruje u to, ne onako kako je Lan mislio. U svakom slučaju, čak i izuzevši Amirlin Tron, bilo je više no krajnje vreme da se izgubi iz Fal Dare.

Uvukavši se u kaput koji je zadržao – bio je zagasite tamnozeleno boje i podsećao ga na šume njegovog doma, na Tamovu farmu u Zapadnoj šumi gde je odrastao, i na

Vodenu šumu gde je naučio da pliva – opasao je mač označen čapljom, a s druge strane okačio tobolac prepun strela. Njegov nezapet luk bio je u uglu zajedno s Metovim i Perinovim. Pritka luka bila je za dve šake viša od njega. Sam ga je napravio kada su došli u Fal Daru i, sem njega, jedino su Lan i Perin mogli da ga zategnu. Gurnuvši smotano ćebe i svoj novi plašt kroz rupe u zavežljajima, podigao ih je na levo rame, prebacio bisage preko njih i zgrabio luk. *Neka ti ruka kojom koristiš mač bude slobodna, pomislio je. Neka misle da sam opasan. Možda će neko i poverovati u to.*

Odškrinuo je vrata i video da je hodnik skoro prazan. Samo je jedan sluga u livreji projurio, ali on ni ne pogleda Randa. Čim je odjek njegovih žustrih koraka utihnuo, Rand je izašao iz sobe. Pokušao je da hoda prirodno, opušteno, ali s bisagama na ramenima i zavežljajima na leđima, znao je da izgleda kao čovek koji kreće na put i nema namere da se vraća. Trube ponovo zaječaše. U unutrašnjosti utvrde zvučale su slabije.

Njegov konj, visoki dorat, bio je u severnoj konjušnici, koju su zvali Lordova konjušnica. Bila je blizu kapije koju lord Agelmar koristi kada ide na jahanje. Ali danas ni gospodar Fal Dare, niti bilo ko od njegove porodice, neće ići na jahanje i staja bi, izuzev dvojice konjušara, mogla biti prazna. Od Randove sobe do Lordove konjušnice bila su dva puta. Jedan je vodio oko utvrde, iza ličnog vrta lorda Agelmara, a onda niz suprotnu stranu, kroz kovačnicu, koja je sigurno takođe bila prazna, sve do dvorišta konjušnice. To je značilo dovoljno vremena da se izdaju naređenja, da otpočne potraga, pre no što on dospe do svog konja. Drugi put bio je znatno kraći: najpre preko spoljašnjeg dvorišta, u koje je upravo u tom trenutku pristizala Amirlin Tron, skupa s još desetak, ako ne i više, Aes Sedai.

Naježio se na tu pomisao. Bilo mu je dosta Aes Sedai za čitav život. Ma, i jedna je bila previše. To su govorile sve priče, a on je iz ličnog iskustva znao da je to tačno. Ali nije se iznenadio kada su ga noge same odvele ka spoljašnjem dvorištu. Nikada neće videti legendarni Tar Valon – nikada neće moći da dozvoli sebi taj rizik – ali možda bi, pre no što ode, mogao da vidi, makar samo na trenutak, Amirlin Tron. To bi bilo kao da je video neku kraljicu. *Sigurno nema ničeg opasnog u pukom gledanju, i to izdaleka. Nastaviću da se krećem i izgubiću se odatle pre no što ona bude i znala da sam bio tu.*

Otvorio je teška, gvožđem okovana vrata koja su vodila u spoljašnje dvorište i iskoračio u tišinu. Duž stražarskih staza na svakom zidu bili su načičkani ljudi. Vojnici s perčinima, sluge u livrejama i umazani radnici tiskali su se jedni pored drugih, dok su deca sedela na ramenima svojih starijih, ili se gurala ispod nogu. Svaki balkon bio je napunjen poput bureta jabuka, a lica su se videla čak i u uskim prorezima za strelce. Gomila ljudi delila je dvorište kao zid. Svi su ćutke gledali i čekali.

Protisnuo se duž bedema, ispred kovačnica i streličarnica po ivicama dvorišta – Fal Dara je bila tvrđava, a ne palata, uprkos svojoj veličini i sumornom veličanstvu, i sve u njoj služilo je toj svrsi – tiho se izvinjavajući ljudima koje bi gurnuo. Neki bi ga namršteno pogledali, a nekolicina je okrnula pogledom i njegove bisage i zavežljaje, ali niko nije narušio tišinu. Većinu nije ni bilo briga ko ih je to gurao.

S lakoćom je gledao preko glava većine ljudi. Jasno je video šta se dešava u dvorištu. Odmah ispred glavne kapije stajao je red ljudi pokraj svojih konja. Bilo ih je šesnaestorica. Svi su imali različite oklope i drugačije mačeve, i niko od njih nije ličio na Lana, ali Rand ni za trenutak nije sumnjao da su to Zaštitnici. Okrugla lica, četvrtasta lica, duguljasta lica, uska lica – svi su imali isti pogled, kao da su videli ono što drugi ljudi nisu, kao da su čuli ono što drugi nisu. Iako su stajali opušteno, delovali su smrtonosno poput čopora vukova. Bili su slični samo po jednom: svi do jednog nosili su plašt koji je menjao boju, kakav je Rand prvi put u životu video na Lanu. Plašt koji kao da se utapao u pozadinu. Toliko ljudi u takvim plaštovima nije bilo lagodan prizor.

Desetak koraka ispred Zaštitnika, pokraj svojih konja, stajao je red žena. Kapuljače njihovih plaštova bile su zabačene. Izbrojao ih je četrnaest. Četrnaest Aes Sedai. To mora da su one. Visoke i niske, mršave i punačke, crne i plave, duge ili kratke kose, slobodno puštene, ili povezane. Odeća im je bila raznovrsna kao i kod Zaštitnika. Bilo je krojeva i boja koliko i žena. Ali opet, i one su pokazivale neku istorodnost primetnu samo kada su bile zajedno. Sve do jedne izgledale su tako da im se nije mogla proceniti dob. S te razdaljine, rekao bi da su sve mlade, ali znao je da bi izbliza sve bile kao Moiraina. Mladolike, ali i ne. Glatke kože, ali lica suviše zrelih za mladost, očiju koje suviše znaju.

Bliže? Budalo! Već sam suviše blizu! Spaljen da sam, trebalo je da idem dužim putem. Nastavio je ka svom cilju – ka drugim gvožđem okovanim vratima na suprotnom kraju dvorišta, ali nije mogao da prestane da gleda.

Aes Sedai su bile spokojne. Nisu se obazirale na gledaoce. Posmatrale su palankin sa zavesama, koji se sada nalazio u središtu dvorišta. Konji koji su ga nosili bili su mirni, kao da su im vozari kraj amova, ali kraj palankina je stajala samo jedna visoka žena. Imala je lice Aes Sedai i nije obraćala pažnju na konje. Ispred sebe je obema rukama držala dugačak štap s pozlaćenim plamenom na vrhu. Plamen je dozeo iznad njenih očiju.

Na suprotnom kraju dvorišta, naspram palankina, bio je lord Agelmar. Jednostavan i stamen, lica s koga se ništa nije moglo pročitati. Na visokom okovratniku njegovog tamnoplavog kaputa bile su tri crvene lisice u trku, znak kuće Džagad, kao i crni soko koji napada, znak Šijenara. Pred njim je stajao Ronan. Iako je omršavio zbog starosti, još je bio visok. Na vrhu dugačkog štapa u šambajanovim rukama bile su tri lisice izrezbarene od crvenog avatina. Ronan je bio Elansuin par u upravljanju tvrđavom, oni su šambajan i šatajan, ali Elansu mu je ostavljala malo posla, sem ceremonija i toga što je radio kao sekretar lorda Agelmara. Perčini i jednog i drugog bili su beli kao sneg.

Svi oni – Zaštitnici, Aes Sedai, gospodar Fal Dare i njegov šambajan – bili su nepokretni poput kamenja. Od neizvesnosti posmatračima kao da je zastao dah. Rand je uprkos sebi usporio.

Iznenada, Ronan glasno udari tri puta svojim štapom o široko kamenje pločnika, narušivši tišinu uzvikom: „Ko dolazi? Ko dolazi? Ko dolazi?“

Žena pored palankina u odgovor udara tri puta svojim štapom. „Čuvarka Pečata. Plamen Tar Valona. Amirlin Tron.“

„Zašto da motrimo?“, odlučnim glasom upita Ronan.

„Zbog nade čovečanstva“, odgovori visoka žena.

„Protiv koga čuvamo stražu?“

„Protiv Senke u podne.“

„Koliko dugo ćemo motriti?“

„Od izlaska do izlaska sunca, sve dok se Točak vremena okreće.“

Agelmar se nakloni. Njegov sedi perčin njihao se na povetarcu. „Fal Dara nudi hleb, so i dobrodošlicu. Neka je dobro došla Amirlin Tron u Fal Daru, jer ovde se straža čuva, ovde se zavet drži. Dobro došla.“

Visoka žena povuče zavese palankina i Amirlin Tron iskorači. Tamnooka i neodredivog doba, kao i sve Aes Sedai, prešla je pogledom preko okupljenih posmatrača dok se ispravljala. Rand se trznu kada taj pogled pređe preko njega; osetio se kao da ga je dotakla. Ali njene oči preleteše dalje i padoše na lorda Agelmara. Sluga u livreji kleknu pored nje s peškirimama složenim na srebrnom poslužavniku s kojih se dizala para. Ona svečano obrisa ruke i potapša lice vlažnom tkaninom. „Nudim zahvalnost za tvoju dobrodošlicu, sine moj. Neka Svetlost obasja kuću Džagada. Neka Svetlost obasja Fal Daru i sav njen narod.“

Agelmar se ponovo nakloni. „Počastvovani smo, majko.“ Nije zvučalo čudno što ga je zvala sinom, a on nju majkom, iako je njeno glatko lice u poređenju s njegovim izboranim činilo da on deluje kao njen otac, ako ne i deda. Snaga njene ličnosti bila je ravna njegovoj. „Kuća Džagada je tvoja. Fal Dara je tvoja.“

Sa svih strana začuše se radosni povici. Odzvanjali su poput morskih talasa pod zidinama utvrde.

Rand je zadržao i požurio ka vratima koja su vodila u bezbednost, ne obazirući se više na to koga je gurao. *Samo tvoja prokleta mašta. Ona čak ni ne zna ko si. Ne još. Krv i pepeo, kad bi znala...* Nije želeo da misli šta bi se desilo kad bi znala ko je on, šta je on. Šta će se desiti kada napokon sazna. Pitao se ima li ona neke veze s vetrom na vrhu kule. Aes Sedai mogu da rade takve stvari. Kada se progurao kroz vrata i zalupio ih za sobom, prigušivši urlik dobrodošlice koji je i dalje tresao dvorište, uzdahnuo je od olakšanja.

Hodnici su još bili prazni. Skoro da je trčao. Trčao je napolje, preko jednog manjeg dvorišta, s fontanom koja je žuborila u njegovom središtu, kroz još jedan hodnik i u popločano stajsko dvorište. Lordova konjušnica, sagrađena kao deo zida tvrđinje, bila je visoka i dugačka, s velikim prozorima koji su gledali ka unutrašnjosti zidina. Konje su držali na dva sprata. Kovačnica na drugoj strani dvorišta bila je tiha. Potkivač i njegovi pomoćnici otišli su da vide dobrodošlicu.

Tema, glavni konjušar gruboga lica, sreo ga je na vratima i duboko se naklonio dodirnuvši najpre čelo, a zatim srce. „Duhom i srcem služim, moj lorde. Kako Tema može biti na usluzi, lorde?“ Ovde nije bilo ratničkog perčina; Temina kosa ličila je na prevrnutu sivu činiju.

Rand uzdahnu. „Po stoti put, Tema, ja nisam nikakav lord.“

„Kako moj lord kaže.“ Konjušar se ovoga puta još dublje pokloni.

Nevolje je stvaralo njegovo ime. Rand al'Tor. Al'Lan Mandragoran. Kod Lana, prema običaju Malkijera, kraljevsko „al“ značilo je da je kralj, iako ga on sam nikada nije koristio. Za Randa, „al“ je bilo samo deo imena, iako je čuo da je nekada davno, pre no što su Dve Reke dobile svoje ime, to značilo sin toga i toga. Ali neki od slugu u utvrđi Fal Dara shvatili su to kao da je i on kralj, ili barem princ. Svi njegovi pokušaji da dokaže suprotno postigli su samo da mu položaj umanje na lorda. Barem je mislio da je tako. Toliko klanjanja nije video ni zbog koga, čak ni zbog lorda Agelmara.

„Osedlaj mi Riđana, Tema.“ Znao je kako ne vredi ni da spominje da će to učiniti sam; Tema ne bi dozvolio da Rand isprlja ruke. „Mislim da ću provesti nekoliko dana razgledajući zemlju oko grada.“ Kada se bude popeo na leđa velikog dorata, za nekoliko dana stići će do reke Erinin, ili preći granicu s Arafelom. *A onda me nikada više neće pronaći.*

Konjušar se pokloni do zemlje, i ostade tako. „Oprosti, moj lorde“, prošapta promuklim glasom. „Oprosti, ali Tema ne može da poslušava.“

Pocrvenevši od posramljenosti, Rand se nervozno osvrnu – nikog drugog nije bilo na vidiku – a onda uhvati čoveka za ramena i podiže ga. Možda nije mogao da spreči Temu i još nekolicinu drugih da se tako ponašaju, ali mogao je da pokuša da spreči nekog drugog da to vidi. „Zašto ne, Tema? Tema, pogledaj me, molim te. Zašto ne?“

„Tako je naredeno, lorde moj“, reče Tema, i dalje šapćući. Stalno je spuštao pogled. Nije se plašio, ali bio je posramljen što ne može da ispuni Randov zahtev. Šijenarci su shvatali posramljenost onako kako drugi ljudi shvataju žigosanje zbog krađe. „Nijedan konj ne može da napusti ovu štalu dok se ta naredba ne promeni. Isto je sa svim štalama u utvrđi, moj lorde.“

Rand otvori usta da kaže kako je sve u redu, ali umesto toga samo ovlaži usne. „Nijedan konj iz bilo koje štale?“

„Da, moj lorde. Naredba je stigla maločas. Pre samo nekoliko trenutaka.“ Tema jačim glasom dodade: „Sve kapije su takođe zatvorene, moj lorde. Niko ne može da uđe ili izađe bez dozvole. Čak ni gradska straža, ili je tako Tema čuo.“

Rand proguta pljuvačku, ali i dalje se osećao kao da ga je neko stegao za grkljan. „Naredba, Tema. Došla je od lorda Agelmara?“

„Naravno, moj lorde. Od koga drugog? Lord Agelmar nije izdao naredbu Temi, naravno, niti čoveku koji je govorio s Temom, ali, moj lorde, ko bi drugi mogao da izda takvo naređenje u Fal Dari?“

Ko drugi? Rand poskoči kada se u zvonari tvrđinje zvučno oglasilo najveće zvono. Pridružiše se i druga, a onda i zvona iz grada.

„Ako Tema može biti tako smeo da primeti“, reče konjušar nadglasavši zvonjavu, „moj lord mora da je veoma srećan.“

Rand je morao da viče da bi ga Tema čuo. „Srećan? Zašto?“

„Dobrodošlica je završena, moj lorde.“ Tema pokaza ka zvonari. „Amirlin Tron će sada poslati po mog gospodara i njegove prijatelje.“

Rand potrča. Video je iznenađenje na Teminom licu, a onda je zamakao za ugao. Nije ga bilo briga šta će Tema misliti. *Sada će poslati po mene.*

POGLAVLJE 3

PRIJATELJI I NEPRIJATELJI

Rand nije pobjegao daleko. Odjurio je samo do kapije iza konjušnice. Usporio je pre no što je stigao dotle, pokušavajući da izgleda opušteno. Zasvođena kapija bila je čvrsto zatvorena. Jedva da je bila dovoljno velika da dvojica ljudi projašu kroz nju jedan pored drugog, ali, kao i ostale kapije u spoljašnjem zidu, bila je okovana širokim pločama crnog gvožđa i zamandaljena debelim zasunom. Pred njom su stajala dvojica stražara. Imali su jednostavne kupaste šlemove, oklopne prsnike i verižnjače, kao i duge mačeve na leđima. Na grudima njihovih zlatnih tunika bio je znak crnog sokola. Znao je jednog od njih iz viđenja. Zvao se Ragan. Ožiljak od troločke strele na Raganovom preplanulom obrazu iza prečaga vizira ličio je na beli trougao. Iscerio se kada je video Randa.

„Mir ti bio naklonjen, Rande al'Tore.“ Ragan je morao da viče kako bi nadjačao zvonjavu. „Nameravaš li da mlatiš zečeve po glavi ili i dalje tvrdiš da je ta motka luk?“ Drugi stražar se pomeri bliže sredini kapije.

„Mir ti bio naklonjen, Ragan“, reče Rand, zaustavivši se pred njime. Trudio se iz petnih žila da mu glas ne drhti. „Znaš da je ovo luk. Viđao si me kako ga koristim.“

„Ne valja ništa s konjskih leđa“, kiselu reče drugi stražar. Rand ga sada prepozna po upalim, skoro crnim očima, koje kao da nikada nisu treptale. Zjapile su iz šlema nalik na dve rupe u pećini. Pretpostavljao je da je mogao i nekog goreg od Masema da zatekne na kapiji, ali nije bio siguran koga goreg, a da to ne bude Crvena Aes Sedai. „Previše je dugačak“, dodade Masema. „Mogu da pustim tri strele s konjskim lukom, pre no što s tog tvog čudovišta poleti jedna.“

Rand primora sebe da se isceri, kao da je to bila šala. Masema se nikada nije našao u Randovom prisustvu, niti se nasmejao nekoj šali. Većina ljudi u Fal Dari prihvatila je Randa – vežbao je s Lanom i jeo za stolom lorda Agelmara, a najvažnije od svega, došao je u Fal Daru u društvu Moiraine, jedne Aes Sedai. Ali neki nisu bili u

stanju da zaborave da je stranac. Jedva da su govorili s njim, i to samo kada bi morali. Masema je bio najgori.

„Meni je dobar“, reče Rand. „Kada smo kod zečeva, Ragane, kako bi bilo da me pustiš napolje? Sva ova buka i gužva su previše za mene. Bolje mi je da lovim zečeve, iako nisam nijednog video.“

Ragan se okrenu i pogleda svog sadruga, a Rand se ponada. Ragan je bio opušten čovek. Njegova ličnost bila je u suprotnosti sa sumornim ožiljkom na licu, a činilo se da mu se Rand sviđa. Ali Masema je već vrteo glavom. Ragan uzdahnu. „To ne može biti, Rande al'Tore.“ Klimnuo je glavom ka Masemi, kao da je hteo da kaže: da sam sâm... „Niko ne može da napusti utvrdu bez pismene propusnice. Šteta što nisi došao nekoliko minuta ranije. Zapovest da se zapreče kapije tek što je stigla.“

„Ali zašto bi lord Agelmar želeo da mene zadrži unutra?“ Masema je pogledom odmeravao Randove bisage i zavežljaje na njegovim leđima. Rand je pokušavao da ne obraća pažnju na njega. „Ja sam njegov gost“, nastavio je da se obraća Raganu. „Tako mi moje časti, mogao sam da odem u bilo kom trenutku proteklih nekoliko nedelja. Zašto bi se ta naredba odnosila na mene? To jeste naredba lorda Agelmara, zar ne?“ Masema na te reči trepnu i još više se namršti. Izgledalo je kao da je skoro zaboravio na Randove zavežljaje.

Ragan se nasmeja. „A ko bi drugi izdao takvo naređenje, Rande al'Tore? Naravno, Uno mi ga je preneo, ali čije bi naređenje moglo biti?“

Masema je netremice gledao Randa. „Hteo sam samo da se prošetam malo sam, to je sve“, reče Rand. „Pokušaću onda u nekom od vrtova. Nema zečeva, ali barem nema ni gužve. Svetlost vas obasjala i mir vam bio naklonjen.“

Okrenuo se i otišao ne čekajući odgovor na blagoslov, čvrsto rešen da se ni zbog čega ne približava bilo kom vrtu. *Nek sam spaljen, kada se ceremonije završe, Aes Sedai bi mogle biti u bilo kojem od njih.* Svestan da ga Masema i dalje posmatra – bio je siguran da je to Masema – nastavio je da hoda kao da se ništa nije desilo.

Zvonjava iznenada prestade i on se spotače. Vreme je prolazilo. I to mnogo vremena. Dovoljno da Amirlin Tron dovedu do njenih odaja, da ona pošalje po njega i da otpočnu potragu kada vide da ga nema. Čim je kapija nestala s vidika, ponovo se dao u trk.

Piljarska kapija, blizu vojničkih kuhinja, kroz koju je u utvrdu pristizala hrana, bila je zatvorena i zamandaljena. Ispred nje su stajala dva vojnika. Prošao je užurbano kraj njih, preko kuhinjskog dvorišta, kao da nije ni imao nameru da se zaustavlja.

Pseća kapija, na zadnjem kraju tvrđave, kroz koju je samo jedan čovek mogao da prođe, takođe je bila čuvana. Okrenuo se pre no što su ga stražari videli. Iako je utvrda bila velika, nije bilo mnogo kapija, a ako je i Pseća bila čuvana, bile su i ostale.

Možda će moći da nađe neki konopac... Popeo se jednim od stepeništa na vrh spoljašnjeg bedema, sve do nazubljenog grudobrana. Osećao se loše. Bio je veoma visoko i vrlo izložen, ako bi onaj vetar dunuo ponovo, ali odatle se preko visokih dimnjaka i strmih krovova pogled pružao sve do gradskih zidina. Čak i posle skoro mesec dana, očima koje su navikle na prizore iz Dve Reke kuće su i dalje delovale čudno. Strehe

skoro da su doticale tlo, kao da su se kuće sastojale samo od krovova. Odžaci su bili nakrivljeni kako bi snežni nanosi mogli da spadaju. Tvrđava je bila okružena širokim popločanim trgom, ali na samo stotinu koraka od bedema bile su ulice pune ljudi koji su se bavili svojim svakodnevnim poslovima. Keceljama opasani trgovci stajali su ispred svojih radnji, seljaci odeveni u prostu odeću došli su u grad da kupuju ili prodaju, prodavci, zanatlije i pučani okupili su se u grupice, sigurno da popričaju o iznenadnoj poseti Amirlin Tron. Video je kako se taljige i ljudi ulivaju u grad kroz jednu od kapija. Bilo je očigledno da stražari tamo nisu imali nikakva naređenja da bilo koga zaustave.

Osvrnuo se ka najbližoj stražari; jedan od vojnika mu mahnu oklopljenom rukom. Nasmjevajući se ogorčeno, uzvratilo je pozdrav. Nije bilo ni stope zidina koja nije bila pod budnim očima stražara. Naslonivši se na grudobran, pogledao je niz ulegnuća u kamenu za postavljanje odbrambenih oruđa, niz visoku liticu, sve do suvog šanca daleko ispod sebe. Bio je dvadeset koraka širok i deset dubok, obložen glatkim klizavim kamenom. Nizak zid, iskošen tako da nije bilo nijednog skrovitog mesta, okruživao je šanac da neko ne bi slučajno upao, a dno je bilo šuma zašiljenog kolja. Čak i da je imao konopac da se spusti i da ga niko od stražara ne ugleda, nikada ne bi mogao da pređe preko toga. Ono što je služilo da drži Troloke napolju podjednako dobro je služilo da njega drži unutra.

Iznenada se osetio umorno, iscrpljeno. Amirlin Tron je ovde i nema izlaza. Nema izlaza, a Amirlin Tron je tu. Ako je znala da je i on tu, ako je ona poslala vetar koji ga je zatočio, onda ga je već lovila svojim moćima Aes Sedai. Zečevima je bilo lakše da umaknu njegovim strelama. Ali on je odbijao da odustane. Neki su tvrdili da ljudi iz Dve Reke mogu da uče mazge tvrdoglavosti. Kada ništa drugo ne bi preostalo, Dvo-rečani su se držali toga.

Spustivši se sa zida, počeo je da luta kroz utvrdu. Nije pazio kuda ide. Samo mu je bilo bitno da je negde gde ga ne očekuju. Nije se ni približavao svojoj sobi, konjušnicama, niti bilo kojoj kapiji – Masema je možda bio voljan da rizikuje pridiku od Una i da prijavi njegov pokušaj da izađe. Nije se približavao ni vrtovima. Mislio je samo da se drži dalje od *bilo koje* Aes Sedai. Čak i Moiraine. Ona je *znala* za njega. Uprkos tome, nije učinila ništa da mu naškodi. *Još ne. Koliko si ti upućen? Šta ako se predomišlila? Možda je ona poslala po Amirlin Tron.*

Osetivši se izgubljeno na trenutak, oslonio se na zid hodnika. Kamen pod njegovim ramenima bio je grub. Rand se zagleda u daljinu, praznog pogleda. Video je stvari koje nije želeo da vidi. *Smiren. Zar bi to bilo toliko loše? Da se sve ovo završi? Zaista završi?* Sklopio je oči, ali i dalje nije mogao da zamisli sebe šćućurenog poput zeca, bez izlaza, i Aes Sedai koje ga okružuju kao orlušine. *Ljudi koji su smireni skoro uvek ubrzo umru. Prestanu da žele život.* Predobro je pamtio reči Toma Merilina da bi se suočio s tim. Stresavši se brzo, požurio je niz hodnik. Nije trebalo da se zadržava na jednom mestu da ga ne bi pronašli. *A koliko vremena imaš pre no što te pronađu? Sada si kao ovca u toru. Koliko dugo?* Dotakao je balčak mača na svom boku. *Ne, ne ovca. Ni za Aes Sedai, niti za bilo koga drugog.* Osećao se pomalo budalasto, ali odlučno.

Ljudi su se vraćali svojim poslovima. Kuhinja najbliža Velikoj dvorani bila je ispunjena žagorom glasova i lupanjem šerpi. Amirlin Tron i njena družina gostiće se večeras u Velikoj dvorani. Kuvari i sluge trčkarali su za svojim poslovima; psi su pokretali mehanizam koji je obrtao pečenje na vatri. Rand se probi kroz vrelinu i paru, kroz mirise začina i kuvanja. Niko ga nije ni pogledao. Svi su bili prezauzeti.

Zadnje dvorane, gde su u malim odajama živele sluge, komešale su se kao rasureni mravinjak dok su muškarci i žene jurili da se obuku u svoju najbolju odeću. Deca su se igrala u uglovima da ne bi smetala. Dečaci su mahali drvenim mačevima, a devojčice se igrale izrezbarenim lutkama. Neke od njih glasno su govorile da je baš njena lutka Amirlin Tron. Većina vrata bila je otvorena, a dovrazi zaprečeni samo zavesama od perli. To je obično značilo da je onaj ko tamo živi slobodan da prima posetioce, ali danas je značilo da su stanari jednostavno u velikoj žurbi. Čak i oni koji su se klanjali Randu činili su to u hodu.

Da li će neko od njih, kada budu pošli da služe, čuti da je tražen i reći da su ga videli? Da li će progovoriti nekoj Aes Sedai i reći gde mogu da ga nađu? Pogledi ljudi kraj kojih je prolazio iznenada postaje podmuklo odmeravanje i proučavanje iza njegovih leđa. Umislio je da su čak i deca počela oštrije da ga gledaju. Znao je da mu se samo pričinjava – bio je siguran da je tako; moralo je biti – ali kada su odaje služinčadi ostale za njim, osetio je olakšanje, kao da je utekao iz zamke pre no što se sklopila.

Neki delovi tvrđave bili su prazni. Ljudi koji su obično radili tamo pušteni su zbog iznenadnog praznika. Primer je bila oružareva kovačnica. Sve vatre behu zapretene, a nakovanj je ćutao. Bio je tih, hladan, beživotan. Ali ipak, Rand je osećao da kovačnica nije prazna. Naježio se i okrenuo oko sebe. Nije bilo nikoga. Samo veliki četvrtasti sanduci s alatkama i burad za kaljenje, prepuna ulja. Dlačice na vratu mu se naježiše i on se ponovo okrenu. Na zidovima su visili čekići i mašice. Besno je prešao pogledom preko velike sobe. *Nema ovde nikoga. To ja samo umišljam. Onaj vetar, i Amirlin... To je dovoljno da čovek počne da umišlja.*

Kada je izašao u oružarsko dvorište, vetar se na trenutak zakovitla oko njega. Uprkos sebi, poskočio je misleći da će pokušati da ga uhvati. Za trenutak ponovo oseti nejasan miris raspadanja i začu kako mu se neko podmuklo smeje iza leđa. Samo na trenutak. Preplašen, načinio je krug, zabrinuto gledajući. U dvorištu popločanom grubim kamenom nije bilo nikog sem njega. *Samo tvoja prokleta mašta!* Ali ipak je potrčao. Učinilo mu se da je ponovo začuo smeh iza sebe, ovoga puta bez vetra.

Kada se našao u dvorištu u kome je bio naslagan ogrev, to prisustvo se vratilo, taj osećaj da je neko tu. Imao je utisak da ga iza visoko naslaganih cepanica pod dugim strehama gledaju neke oči, da ga pogledi streljaju preko poslaganih dasaka i brvana namenjenih čvrsto zatvorenoj stolarskoj radnji na suprotnoj strani dvorišta. Nije hteo da se osvrće, nije hteo da misli kako je moguće da se jedan par očiju tako brzo premesti s jednog mesta na drugo. Kako može da pređe otvoreno dvorište, od naslaga ogreva do drvne građe, a da on ne primeti nikakav pokret. Bio je siguran da je u pitanju bio samo jedan par očiju. *Umišljam. Ili, možda, već ludim.* Zadržtao je. Ne

još. *Svetlosti, ne još, molim te.* Ukočenih leđa, prešao je preko dvorišta, a nevidljivi posmatrač ga je pratio.

Oči su stalno bile s njim. U dubokim hodnicima osvetljenim sa svega nekoliko baklji, u ostavama ispunjenim vrećama sušenog graška i pasulja, zakrčenim nakrivljenim policama na kojima su bile naslagane smežurane repe i cvekle, ili možda bačve vina, čabrovi usoljene govedine i burad tamnog piva. Nekad su ga pratile, a nekada bi već čekale kada bi ušao u prostoriju. Čuo je odjek samo svojih koraka. Nijednom nije čuo škripu vrata, sem kada bi ih sam otvorio, ali oči su bile tu. *Svetlosti, zaista ludim.*

A onda je otvorio vrata još jedne ostave i ispuni ga olakšanje kada je čuo ljudske glasove i smeh. Ovde neće biti nevidljivih pogleda. Rand uđe.

Polovina sobe bila je sve do tavanice ispunjena vrećama žita. U drugoj polovini mnoštvo ljudi klečalo je u polukrugu ispred jednog od golih zidova. Svi su nosili kožne prsluke i imali frizuru u obliku prevrnutih činija. To je značilo da su bili prosti radnici. Nije bilo ratničkih perčina, niti livreja. Niko ko bi mogao slučajno da ga izda. *A šta ako me izdaju namerno?* Zveket kockica se čuo uprkos njihovom tihom mrmljanju, a neko se raskalašno nasmeja kada kockice padoše.

Loijal ih je posmatrao, zamišljeno trljajući bradu ogromnim prstom. Glava mu je skoro doticala grede, dva hvata od zemlje. Niko od kockara nije ga ni pogledao. Ogijeri nisu bili baš svakodnevna pojava u Krajinama, niti bilo gde drugde, ali tu su ih poznavali i prihvatili, a Loijal je bio u Fal Dari dovoljno dugo da ne izaziva mnogo uzbuđenja. Ogijerova tamna tunika s krutim okovratnikom bila je zakopčana sve do vrata, a od struka se širila i padala preko visokih čizama. Jedan od velikih džepova bio je nečim napunjen. Knjigama, bio je siguran Rand. Čak i gledajući ljude kako se kockaju, Loijal ne bi bio daleko od knjige.

Uprkos svemu, Rand uhvati sebe kako se ceri. Loijal je često tako uticao na njega. Ogijer je znao toliko mnogo o nekim stvarima, a tako malo o drugim. Izgledao je kao da želi da zna sve. Ali Rand je još pamtio svoj prvi susret s Loijalom, s njegovim ćubastim ušima, obrvama, koje su visile nalik na duge brkove, i nosom širokim skoro koliko i čitavo lice – video ga je i pomislio da se suočio s Trolokom. I dalje se stideo toga. Ogijeri i Troloci. Mirdraali i stvorovi iz mračnih ćoškova ponoćnih priča. Stvari iz predanja i legendi. Tako je mislio o njima pre no što je napustio Emondovo Polje. Ali otkad je otišao od kuće, video je previše stvari iz priča glavom i bradom da bi ikada više bio potpuno siguran u nešto. Aes Sedai, nevidljivi posmatrači i vetar koji je mogao da uhvati i drži. Osmeh mu se izgubi s lica.

„Sve priče su istinite“, tiho reče.

Loijal trznu ušima i okrenu glavu ka Randu. Kada je video ko je tu, široko mu se nasmeši i pride. „Ah, tu si.“ Glas mu je bio nalik na brujanje bumbara. „Nisam te primetio na Dobrodošlici. To je bilo nešto što nisam ranije video. Dve stvari: šijenarsku Dobrodošlicu i Amirlin Tron. Izgledala je umorno, zar ti se ne čini tako? Biti Amirlin sigurno nije lako. Pretpostavljam da je gore no biti Starešina.“ Zastao je, zamišljenog izraza lica, ali samo na tren. „Reci mi, Rande, da li se i ti kockaš? Ovde igraju

jednostavniju igru, sa samo tri kockice. U stedingu koristimo četiri. Ne daju mi da igram, znaš. Samo kažu: 'Slava graditeljima, i neće da igraju protiv mene. Mislim da to nije pošteno, a ti? Kockice koje koriste *jesu* strašno male' – namrštio se na jednu od svojih šaka, dovoljno veliku da pokrije čitavu ljudsku glavu – „ali i dalje mislim...“

Rand ga zgrabi za ruku i prekinu ga. *Graditelji!* „Loijale, Ogijeri su sagradili Fal Daru, zar ne? Znaš li neki izlaz, izuzev kapija? Neki tunel, slivnik. Bilo šta, samo da je dovoljno veliko da se čovek provuče. Još i ako je bezbedno od vetra, bilo bi sjajno.“

Loijal se bolno namrštio. Krajevi obrva skoro da su mu doticali obraze. „Rande, Ogijeri su sagradili Mafal Dardanel, ali taj grad je uništen u Troločkim ratovima. Ovo su“ – on širokim prstom dodirnu zid – „sagradili ljudi. Mogu da nacrtam kako je Mafal Dardanel bio sagrađen – video sam kartu jednom, u nekoj staroj knjizi u stedingu Šangtai – ali o Fal Dari ne znam ništa više od tebe. Ali *jeste* dobro sagrađena, zar ne? Jednostavna i ozbiljna, ali dobro sagrađena.“

Rand klonu na zid, čvrsto zatvorivši oči. „Potreban mi je izlaz“, prošapta. „Kapije su zaprečene, a stražari nikog ne puštaju, ali potreban mi je izlaz.“

„Ali zašto, Rande?“, polako reče Loijal. „Niko te ovde neće povrediti. Jesi li dobro? Rande?“ Iznenada podiže glas: „Met! Perine! Mislim da je Rand bolestan.“

Rand otvori oči i vide kako njegovi prijatelji ustaju iz grupe kockara. Met Kauton, dugonog kao roda, s blagim osmehom na licu, kao da zna nešto smešno što niko drugi ne zna. Čupavi Perin Ajbara, širokih ramena i mišićavih ruku jer je radio kao kovačev šegrt. Obojica su i dalje nosili svoju odeću iz Dve Reke, jednostavnu i jaku, ali iznošenu.

Met baci kocke nazad u polukrug dok je izlazio, a jedan od ljudi uzviknu: „Čekaj, južnjače, ne možeš da prekineš dok dobijaš.“

„Bolje nego dok gubim“, reče Met nasmejavši se i nesvesno dodirnu kaput kod struka, a Rand se začnu. Met je tu držao bodež s rubinom u balčaku, od koga se nije odvajao. Bodež od koga nije mogao da se odvoji. Bilo je to izopačeno sečivo iz mrtvog grada, Šadar Logota. Izopačeno i iskvareno zlom koje beše skoro podjednako loše kao sam Mračni. Zlom koje je pre dve hiljade godina uništilo Šadar Logot, ali i dalje živelo u napuštenim ruševinama. Ta izopačenost će ubiti Meta ako zadrži bodež, a ubiće ga još brže ako ga ostavi. „Imaćeš drugu priliku da povратиš svoj novac.“ Podozrivo šmrktanje ljudi koji su klečali govorilo je da nisu mislili kako je to moguće.

Perin je sledio Meta oborenih očiju. Ovih dana je stalno gledao u zemlju, a rame na mu behu pogrbljena, kao da nosi neki teret prevelik čak i za njih.

„Šta je bilo, Rande?“, upita Met. „Beo si kao tvoja košulja. Hej! Gde si našao tu odeću? Pretvaraš se u Šijenarca? Možda ću i ja sebi kupiti takav kaput, i finu košulju.“ Zatresao je džep kaputa i začu se zveckanje novčića. „Izgleda da imam sreće s kockama. Skoro da ne moram ni da ih pipnem da bih dobio.“

„Ne moraš ništa da kupiš“, umorno reče Rand. „Moiraina je naredila da se sva naša odeća zameni. Koliko znam, već je spaljena, izuzev toga na vama. Elansu će verovatno doći da pokupi i to, tako da bih se ja brzo presvukao da sam na vašem mestu, pre no što vam je skine s leđa.“ Perin i dalje nije dizao pogled, ali se zacrvene;

Met se još više isceri, mada je njegov osmeh delovao usiljeno. I oni su imali susrete u kupatilima, ali je samo Met pokušavao da se pretvara kako mu je svejedno. „I ja nisam bolestan. Samo moram da izađem odavde. Amirlin Tron je ovde. Lan reče... reče da je bolje da sam otišao pre nedelju dana, pošto je ona ovde. Moram da odem, a sve kapije su zatvorene.“

„To je rekao?“, namršti se Met. „Ne razumem. On nikada *ništa* ne bi rekao protiv neke Aes Sedai. Zašto sada? Vidi, Rande, ja ne volim Aes Sedai ništa više od tebe, ali one nam ništa neće uraditi.“ To je rekao tihim glasom, osvrnuvši se preko ramena da vidi ne prisluškuje li ih neko od kockara. U Krajinama su se možda bojali Aes Sedai, ali ih nisu mrzeli. Daleko od toga. Nipodaštavajuća primedba o njima mogla bi da izazove tuču, ili nešto još i gore. „Pogledaj Moirainu. Ona nije tako loša, iako je Aes Sedai. Počeo si da misliš kao stari Cen Bjui, koji kod kuće priča svoje neverovatne priče u gostionici *Kod Vinskog izvora*. Mislim, nije nas povredila, a neće ni one. Zašto bi to htele?“

Perin podiže pogled. Žute oči svetlucale su u polumraku kao žeženo zlato. *Moiraina nas nije povredila?*, pomisli Rand. Perinove oči bile su zagasitosmeđe, kao Metove, kada su napustili Dve Reke. Rand pojma nije imao kako je došlo do te promene – Perin nije želeo da priča o tome, niti o bilo čemu drugom otkad se to desilo – ali do toga je došlo u isto vreme kada se i pogrbio u ramenima i udaljio, kao da se osećao usamljenim, čak i među prijateljima. Perinove oči i Metov bodež. Ništa od toga ne bi se desilo da nisu napustili Emondovo Polje, a Moiraina je bila ta koja ih je odvela. Znao je da to nije pošteno. Verovatno bi ih Troloci sve pobili, kao i dobar deo Emondovog Polja, da ona nije došla u njihovo selo. Ali to nije činilo da se Perin smeje kao nekada, ili da bodež nestane s Metovog pojasa. *A ja? Da sam ja kod kuće, i živ, da li bih opet bio ono što sam sada? Barem ne bih brinuo šta će mi Aes Sedai uraditi.*

Met ga je i dalje upitno gledao, a Perin podiže glavu dovoljno da ga odmeri. Loijal je strpljivo čekao. Rand nije mogao da im kaže zašto mora da se drži dalje od Amirlin Tron. Nisu znali šta je on. Lan je znao, kao i Moiraina. I Egvena i Ninaeva. Želeo je da niko od njih ne zna, posebno Egvena, ali barem su Met i Perin – kao i Loijal – verovali da je i dalje onaj stari. Mislio je da bi radije umro no dozvolio da saznaju. Nije želeo da vidi oklevanje i zabrinutost koje bi ponekad zapazio u Egveninom i Ninaevinom pogledu, čak i kada su se najviše trudile da se to ne primeti.

„Neko me... posmatra“, napoljetku reče. „Prati me. Samo... Samo, nema nikoga.“

Perin naglo podiže glavu, a Met obliznu usne i prošapta: „Sen?“

„Naravno da ne“, frknu Loijal. „Kako bi neko od Bezokih ušao u Fal Daru – bilo u grad, bilo u utvrdu? Po zakonu, niko ne sme da krije lice unutar gradskih zidina, a ulice su noću osvetljene lampama, tako da nema nijedne senke u kojoj bi Mirdraal mogao da se sakrije. To je nemoguće.“

„Zidovi neće zaustaviti Sen“, promrmlja Met. „Ne, ako želi da uđe. A nisam siguran da će zakoni i lampe imati većeg uspeha.“ Nije zvučao kao neko ko je pre pola godine bio gotovo uveren da su Seni samo zabavljačke priče. I on je video previše.

„A tu je i vetar“, dodade Rand. Glas skoro da mu nije ni zadržtao dok je pričao šta se dogodilo na vrhu kule. Perin stisnu pesnice sve dok se nije začulo pucketanje